

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ΄

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν ἡλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκαστὸ ἔτος καὶ εἶνε ἑτησία. — Γραφεῖον ἡμερῶν. Ὁδὸς Σταδίου 32.

25 Ἰανουαρίου 1887

Ο ΠΑΤΕΡ—ΙΩΣΗΦ

(Ἀιτήγημα τῆς Κας Ouida.—Μετὰφρασις Α. Β.)

(Συνέχεια καὶ τέλος Ἰδε προηγούμενον φύλλον.)

Δ΄

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ κατέβαλλεν ὁ Ἰωσήφ ὑπερανθρώπους ἀγῶνας, ὅπως πείσῃ τὸν ἀληθῆ ἔνοχον νὰ ὁμολογήσῃ δημοσίᾳ τὸ ἐγκλημά του. Τὸν ἐβλεπε κρυφίως καὶ μετεχειρίζετο πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ πάντα τὰ ἐπιχειρήματα, ὅσα ἠδύναντο νὰ τῷ χορηγήσωσι τὰ φοβερὰ τῆς ἐκκλησίας δόγματα καὶ ἡ φλογερὰ του ἐπιθυμία νὰ σώσῃ τὴν Ἐλευθερίαν. Ἄλλ' οὐδὲν ἰσχυρότερον οὐδὲ δυσχρηστότερον τῆς πειρασμένης καὶ τοῦ ἐγωΐσμου ἀμαθοῦς καὶ εὐτελοῦς ἀνθρώπου, ἐτοίμου πρὸς πᾶσαν χαμέρπειαν πρὸς ἀποφυγὴν κινδύνου. Ὁ Γυριστὴς ἔμενε κωφὸς πρὸς πᾶσαν ἐπιτίμησιν καὶ πᾶσαν παράκλησιν, ἀδιαφορῶν ἠλιθίως πρὸς τὸ κακὸν ὅπερ εἶχε πράξει, καὶ τὸ χεῖρον ὅπερ ἔμελλε νὰ προξενήσῃ ἡ σιωπὴ του. Τί τὸν ἔμελεν αὐτόν; Ἠρόσκειτο φανταζόμενος τὴν χήραν τοῦ μυλωθροῦ ἐγκλειστον ἐν τῇ φυλακῇ. Τὴν εἶχε πάντοτε μισήσει, ἀφ' ἧς εἶδεν αὐτὴν παρερρομένην περίκοσμον, φοροῦσαν τὸ ἐκ μαργαριτῶν περιδέραιόν της μὲ τὴν χρυσοῦν του ἄλυσιν, καὶ οὐδὲ κἄν στρέφουσαν νὰ τὸν ἰδῇ. Πολλάκις τοῦ ἤλθε νὰ ὁρμήσῃ κατ' αὐτῆς καὶ νὰ τῆς ἀποσπάσῃ τὰ στολιδία της. Ποῖον εἶχε δικαίωμα νὰ στολιζέται τοιουτοτρόπως, αὐτὴ ἡ κόρη ῥακενδυτῶν, οἵτινες ἐκέρδαινον οἰκτρῶς τὰ τοῦ βίου μετακομίζοντες ἄμμον ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄρνου; Ἦτο καλλιτέρα του αὐτῆ; Ἐνίστε τὸν διέτασεν ἀποτόμως ν' ἀντλήσῃ ὕδωρ ἢ νὰ φέρῃ ξύλα, καὶ ὅσάκις τὸ ἔπραττε, οὐδὲν κἄν τοῦ ὠμίλει· μόλις τοῦ ἔλεγε καλῆμέραν. Ἡ ὑπερηφάνειά του προσεβάλλετο, καὶ ὄρεξιν εἶχε νὰ τὴν ὀνομάσῃ σκώληκα, κόρην ἐπαιτῶν. Ἐχαιρε τὸρα, συλλογιζόμενος, ὅτι ἦτο ἐκεῖ πέραν, πάσχουσα ἐκ τῆς ῥυπαρίας καὶ τοῦ πνίγους τῆς φυλακῆς, ὅταν τὰ ὠραῖα της ἐνδύματα δὲν ἠδύναντο νὰ τὴν ἐξαγάγωσιν, ἐνῶ τὰ δάκρυα θὰ ἐμάραινον τὰς ροδίνας παρεΐας της καὶ θὰ ἐσθύνον τὴν λάμψιν τῶν ὀμμάτων της.

Μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως ἦν παρέχει βαθεῖα πεποίθησις, ὁ πάτερ—Ἰωσήφ ἐπάλασε κατὰ τοῦ πείσματος τῆς κτηνώδους αὐτῆς ψυχῆς, καὶ ἠπέλει τὸν Γυριστὴν διὰ τῆς αἰωνίας κολάσεως, ἂν ἐπέμενεν ἀνοούμενος νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν δικαιοσύνην. Ἄλλ' ἦτο τὸ ἴδιον ὡς ἂν ἐλάλει εἰς τὰς πέτρας τοῦ μύλου. Διὰ τὴν ἄθλιον αὐτὸς εἶχε ῥίψει ἐπὶ ἀθώας κεφαλῆς τὸ βάρος τοῦ βδελυροῦ του μυστικοῦ; Ὁ πτωχὸς ἱερεὺς διετέλει ἐν διαρκῶς αὐξοῦσῃ ἀγωνίᾳ, μὴ δυνάμενος ν' ἀφυπνίσῃ αἰσθημὰ τι πταίσματος ἐν τῇ ἐνόχῳ ἐκείνῃ συνειδήσει. Ὁ ἀνθρωπος αὐτὸς εἶχεν ἐξομολογηθῆ πρὸς αὐτὸν ὠθούμενος ἐκ δεισιδαίμονός τινος ὀρμῆς, ἐσχάτου λειψάνου τῆς παιδικῆς του θρησκείας, καὶ ἰδίως ἐκ τῆς ἀνάγκης νὰ ξεθυμάνῃ, ὡς ἔλεγε, διηγούμενος εἰς τινα τὴν ἱστορίαν του, ἀνάγκης ἐπιτακτικῶς ἐπιβαλλομένης εἰς τὰ ἀσθενῆ πνεύματα ἐν ἐσχάτῃ στιγμῇ ἀγωνίας καὶ κινδύνου. Εἶχε δὲ αἰσθανθῆ ἀνακούφισιν τινα, συμμεριζόμενος μετὰ τοῦ ἱερέως τὸ ἐγκληματικὸν αὐτοῦ μυστικόν. Ἦτο ὑπερήφανος συνάμα καὶ περίτρομος, ὅτι εἶχε τολμήσει νὰ φονεύσῃ τὸν αὐθέντην του· ἀλλ' ἦτο ἰδίως κατηγανακτημένος ὅτι οὐδὲν εἶχε κερδίσει ἐκ τοῦ ἐγκλήματός του. Ἄλλως δέ, οὐδεμίαν ἠσθάνετο συγκίνησιν ἄλλην, ἢ τὴν εὐχαρίστησιν ὅτι ἡ Ἐλευθερία ἐπάσχε δι' αὐτοῦ καὶ ἀντ' αὐτοῦ.

— Αἰωνίως θὰ καίεσαι, ἂν ἐπιμένῃς εἰς τὴν ἁμαρτιάν, ἐπανελάμβανεν εἰς αὐτὸν διαρκῶς ὁ πάτερ—Ἰωσήφ.

— Νὰ ἰδοῦμε, ἀπῆντα ὁ Γυριστὴς. Ἡ κόλασις εἶνε μακρὰ, καὶ τὰ σίδερα εἶνε κοντὰ.

— Ἄλλ' ἂν δὲν πιστεύῃς ὅτι ἔχω τὴν ἐξουσίαν νὰ σὲ ἀπολύσω ἢ νὰ σὲ κολάσω, διατί ἤλθες νὰ σ' ἐξομολογήσω;

— Διότι πρέπει κανεὶς κάπου νὰ ξεμυστηρευθῇ, ὅταν κάμῃ τέτοιο πρᾶγμα. Ξέρω, ὅτι δὲν ἠμπορεῖς τουλόγουσου νὰ με προδώσῃς.

Καὶ οὐδὲν τὸν συνεκίνηε, οὐδὲ τὸν ἐκλόνει. Οὔτε παρακλήσεις, οὔτ' ἐπιχειρήματα, οὔτε ἀπειλαί. Εἶχεν ἐξομολογηθῆ διὰ νὰ ξεθυμάνῃ. Τόσον μόνον.

Νύκτα τινα ἐν τούτοις, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν παρῶτρυνεν αὐτὸν ὁ Ἰωσήφ, ἐφοβήθη. Τὸ μυστικόν του δὲν τῷ ἀνῆκε πλέον. Τίς οἶδε, μὴ τὸ μυστι-

κόν αυτό ἐπήρχετο εἰς ἀναζήτησιν καὶ καταγγε-
λίαν του· εἶχεν ὁμιλήσει πρὸς τὸν ἱερέα ἵνα εὐρη-
ῆσυχίαν· ἀλλ' ἡ ἡσυχία τὸν ἐφευγεν. Ἡσθάνετο
πᾶσαν στιγμὴν τὴν σιδηρῶν χεῖρα τοῦ νόμου κα-
ταλαμβάνουσαν αὐτόν. Ὅσακις ἐβλεπε μακρόθεν
ἐν τῷ χωρίῳ τὸν τρίκωλον πῖλον τῶν χωροφυλά-
κων, ἡ ἦκουε τὸν τριποδισμόν τῶν ἵππων των,
φρικτικῶς τρόμου διέτρεχε τὰ μέλη του. Μὴ τυ-
χὸν ἐλάλησεν ὁ ἱερεὺς; Ἐγνώριζεν ὅτι τοῦτο
ἦτο ἀδύνατον, καὶ ὅμως ἐφοβεῖτο.

Ἵπελόγησε τὴν περιουσίαν του. Ἦτο μικρά τις
ῤυπαρά καὶ κατατετριμμένη δέσμη χαρτονομι-
σμάτων. Ὀλίγα πράγματα, ἄτινα ἤγνοιε ἂν
ἐπήρχον αὐτῷ ἵνα μεταβῆ, εἰς Ἀμερικὴν. Δὲν
τὸ ἠλπικεν, ἀλλὰ καλὸν ἦτο ὅπως δὴποτε νὰ δο-
κιμάσῃ. Ἐπενόησεν ἐπομένως τὸν μῦθον, ὅτι
εἶχε δῆθεν νὰ παραλάβῃ χρήματα τινα παρὰ
τοῦ ἐξαδέλφου του, καὶ ὅτι ὁ ἐξαδελφὸς αὐτός,
ὡς εἶπε εἰς τοὺς συντρόφους καὶ τὸν αὐθέντην του,
τὸν ἐκάλει πρὸς αὐτόν. Οὕτω δὲ συσκευασθεὶς
ἀνεχώρησεν.

Ὀλίγος τις λόγος ἐγένετο περὶ τῆς ἀναχωρή-
σεώς του ἐν τῷ μύθῳ καὶ τῷ χωρίῳ. Ὁ Γυρι-
στῆς ἦτο τυχερός, ἔλεγον· ἀλλὰ δὲν ἠθελον καὶ
νὰ εἶνε εἰς τὴν θέσιν του.

Ἐντὸς τῆς ἡμέρας ὁ Ἰωσήφ ἔμαθε τὴν ἀνα-
χώρησιν του.

— Θεέ μου! ἐφυγεν! ἐφώνησε, πηγάζει μα-
κράν! καὶ τὰ χεῖλη του ἔτρεμον.

Ἡ ταραχὴ του ἐξέπληξε. Τί τὸν ἔμελεν αὐτόν,
ἂν ἀσήμαντος ἄνθρωπος ἀπήρχετο διώκων τύχην
εἰς τὸν ἄλλον κόσμον;

Ὁ Γυριστῆς δὲν ἦτο σύντροφος καλὸς, οὐδὲ
καλὸς ἐργάτης. Διὰ τοῦτο οὐδέλωσ σχεδὸν τὸν
ἐλυπήθησαν.

— Ἡ Ἀμερικὴ, ἔλεγον, μᾶς παίρνει τὰ σκου-
πίδια μας... νὰ τὰ χαίρεται!

Ἐν τούτοις ὁ φυγάς ἐφευγεν, ὅτε μὲν πζός.
ὅτε δὲ βαινὼν ἐπὶ παρερχομένου ἀμαξίου χωρι-
κοῦ τινος ἡ ἀνθρωπείως. Οὐδὲν σχεδὸν δαπανή-
σας ἐφθασεν οὕτω εἰς Λιθόρνον, κ' ἐπιβίβασθη
εἰς πλοῖον ἀποκομίζον μετανάστας καὶ ἔτοιμον
πρὸς ἀναχώρησιν. Οἱ ἐν Μάρκῳ δὲν τὸν ἐπανεί-
δον πλέον.

Ἄλλ' εἶχε καταλίπει ὀπίσω του τὸ βάρος τοῦ
ἐγκλήματός του, καὶ τὸ βάρος αὐτὸ ἐπίεξε φο-
ρῶς ἄθῳαν ψυχὴν.

Ἐνόσω ὁ Γυριστῆς διέμενον ἔτι ἐν τῷ χωρίῳ,
ὁ Ἰωσήφ εἶχεν ἐλπίσει ὅτι θὰ ὠμολόγηε τέλος
ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης ὅτι εἶχεν ἐξομολογη-
θῆ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἡ ὅτι ἀπρόοπτον τι γεγονὸς
θὰ ἐπήρχετο ἀποκαλύπτων τὴν ἀλήθειαν. Ὅτε
ὅμως ὁ κακούργος διέβη τὴν θάλασσαν, ἡ ἐβυ-
θίσθη ἐν τῇ βαθύτῃ σκοτίᾳ, ἡτις περιβάλλει συ-
νήθως τὸν βίον τῶν μικρῶν ἀνθρώπων ἀμα
καταλίπωσι τὸ χωρίον των, ἡ ἐλπίς ἐκείνη

ἐσδέσθη, καὶ ὁ Ἰωσήφ κατεμέμετο ἀπελπίς ἐαυ-
τόν, ὅτι δὲν ἔπραξε τὰ πρέποντα πρὸς σωτηρίαν
τῆς ψυχῆς τοῦ ἀθλίου ἐκείνου, οὐδὲ κατέρωθεσε
δι' εὐγνωστίας καὶ αὐστηρότητος νὰ τὸν ἀναγ-
κᾶσθῃ εἰς τὴν ἐπὶ δικαστηρίου ἀποκάλυψιν τοῦ
ἀπαισίου μυστικοῦ του.

Ἡ ἀποτυχία του τῷ ἐφαίνετο ἐνδειξις τῆς ἐν-
σκηψάσης κατ' αὐτοῦ ὀργῆς τοῦ θεοῦ.

— Πῶς, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, ἄσθενης ἐγὼ καὶ
ἄχρηστος, θὰ τολμήσω πλέον νὰ ὀνομασθῶ ὑπὲρ
ρέτης τοῦ θεοῦ, πῶς θὰ ἐλπίσω νὰ ὠφελήσω τὰς
ψυχὰς τοῦ ποιμνίου μου; Ἀνόητος ποῦ ἤμην νὰ
πιστεύσω, ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ἐξυπνήσω τὴν συν-
είδησιν αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ μὴ συλ-
λογισθῶ ποτὲ ὅτι ἠμποροῦσε νὰ φύγῃ! Καὶ τί
φυσικώτερον ἐν τούτοις δι' ἐν πλάσμα ἀσυνεί-
δητον, καταδικωκόμενον μόνον ἀπὸ τὸν φόβον
τῶν συνεπειῶν τοῦ κακούργημάτος του; Ἐγὼ,
ἐγὼ μόνος ἐγνώριζα τὴν ἀλήθειαν, ἐγὼ εἶχα εἰς
χεῖράς μου τὸ μέσον νὰ σώσω τὴν Ἐλευθερίαν,
καὶ τὸ μέσον αὐτὸ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὸ με-
ταχειρισθῶ, διότι τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογή-
σεως μου ἔκλειε τὸ στόμα ὡς σιδηροῦς κλοιός.

Αἱ ἡμέραι του ὅλαι ἦσαν διαρκῆς ἐπιτάτης.
Λειτουργῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μόλις ἤξευρε τί ἐ-
πραττε. Τὸ φοβερόν δίλημμα, οὐτινος ἐνώπιον
εὐρίσκετο, ἐφαίνετο παραλύον ἐν αὐτῷ πᾶν ἐλα-
τήριον ζωῆς. Ἡσθάνετο ὅτι θὰ ἐφαίνετο παρά-
δοξος εἰς τὸ ποιμνίον του, καὶ ἡ ἰδία του φωνὴ
ἤχει εἰς τὰ ὦτά του ὡς φωνὴ ξένη. Δὲν ἦτο ἄ-
ρά γε ἀνάξιος νὰ διανέμῃ ἄρτον εἰς τοὺς ζῶντας
καὶ νὰ κοινωῇ τοὺς θνήσκοντας; Ἐγνώριζεν
ὅτι ἦτο ἀθῶος, καὶ ὅμως συνηθάνετο ὅτι ἦτο
κατηραμένος. Ὅ, τι δὴποτε καὶ ἂν ἀπεφάσιζεν,
ἠναγκασμένος ἦτο νὰ πράξῃ βδελυρᾶν ἀμαρτίαν.

Ἡ ἡμέρα τῆς δίκης, δεκάτῃ Μαΐου, εἶχεν
ἔλθει. Ὁ καιρὸς ἦτο λαμπρός, αἱ μέλισσαι ἐδόμ-
βουν ἐπὶ τῶν ἀνθισμένων ἀκακιῶν, αἱ σαῦραι ἔ-
τρεχον ἐνθεν κακεῖθεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Πολλοὶ τῶν
χωρικῶν τῆς Μάρκας εἶχον κληθῆ ὡς μάρτυρες,
καὶ ἀνεχώρουν πρῶι πρῶι διὰ τὴν πόλιν ἐπὶ τῶν
ἀμαξίων των, εἰς ἃ εἶχον ζευθεὶ τοὺς ἀροτῆρας
των ἵππων, παραπονούμενοι μὲν δυσθύμως ὅτι
ἔμελλον οὕτω ν' ἀπολέσωσι μίαν ἡμέραν ἐργα-
σίας, ἀλλὰ καὶ χαίροντες ἐνδομύχως ὅτι θὰ ἐ-
βλεπον τὴν Ἐλευθερίαν εἰς τὴν ἔδραν τοῦ κα-
τηγορουμένου, καὶ θὰ διηγούντο περὶ τοῦ φόνου
ὅσα ἤξευρον.

Ὁ Φάλλκος Μελεγάρης εἶχεν ἀναχωρήσει ἔ-
φιππος ἅμα τῇ αὐγῇ. Ὁ Ἰωσήφ, ἡ οἰκονόμος
του καὶ ὁ ἐκκλησιαρχὸς του, κληθέντες ἐπίσης
εἰς μαρτυρίαν, εἶχον ἐπιβῆ τῆς ταχυδρομικῆς ἀ-
μαξίας, ἡτις διασχίζει βραδέως τὴν κοινορτώδη
ὁδὸν καὶ παρέρχεται ἀλληλοδιαδόχως πρὸ μι-
κρῶν τινῶν παρεκκλησιῶν καὶ οἰνοπωλείων, ἵνα
φθάσῃ εἰς τὴν πόλιν. Ὁ ἱερεὺς δὲν ἤνοιξε τὸ

στόμα του καθ' ὅλας τὰς τέσσαρας ἐκείνας θα-
νασίμους ὥρας, ἃς διήνυσεν ἡ ἄμαξα, κλονου-
μένη, τινασσομένη, καὶ συρομένη ὑπὸ ταλαιπώ-
ρων ἰσχυρῶν ζώων, ἀδιακόπως μαστιγουμένων.
Ἐκράτει τὸ εὐχολόγιόν του, οἱ δὲ γείτονες αὐτοῦ
ὑπολαμβάνοντες αὐτὸν βυθισμένον εἰς μελέτην,
τὸν ἀφῆκαν ἡσυχον καὶ ἐφλυάρησαν μεταξὺ των,
πληροῦντες ὀσμῆς σκοροδῶν καὶ καπνοῦ τὸν ὀρο-
σῶδη καὶ μυρίπνου ἀέρα τῆς πρωΐας.

Ἡ Κάκια τὸν ἐθεώρει ἐπίστε, καὶ ἀόριστον
προσεχοῦς δυστυχήματος προαισθημα κατεῖχε
τὴν καρδίαν της. Τὸ πρόσωπόν του τῇ ἐφαίνε-
το παράδοξον, καὶ τὰ χεῖλη του λευκὰ καὶ
συνεπτυγμένα ὡς χεῖλη νεκροῦ. Ὅτε ἡ ταχυδρο-
μικὴ ἄμαξα ἐφθασεν εἰς τὰς πλακοστρωτοὺς ὀ-
δοὺς τῆς πόλεως, οἱ ὀδοιπόροι κατέβησαν ἵνα φά-
γωσι καὶ πίωσιν ἐν τῷ πρώτῳ τυχόντι πανδο-
χείῳ τῆς πλατείας. Ἄλλ' ἐκείνος, χωρὶς λέξιν νὰ
προφέρῃ, ἐπέβαλε διὰ νεύματος σιωπῆν εἰς τὴν
Κάκίαν, παρορμῶσαν αὐτόν νὰ πάρῃ τίποτε, καὶ
ἀπῆλθε μόνος εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ προσευχηθῇ.

Ἡ πόλις μὲ τὰς στενάς της ὀδοὺς, τὰ πα-
λαιὰ κενὰ της μέγαλα καὶ τοὺς δεσπόζοντας αὐ-
τῶν ὑψηλοῦς πύργους, ἔχει ὀψινερημῶσεως. Καλ-
λιτέχναι τινὲς ἐπίστε καὶ ξένοι ἔρχονται νὰ ἴδω-
σιν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ δύο τρεῖς καλὰς εἰ-
κόνας τῆς Σιένης. Ἐἶνε πόλις μικρά, ἐξ ἐκείνων
ἃς φαίνεται παντελῶς λησμονήσας ὁ κόσμος, ὀ-
ποίας βλέπει τις ἀφθόνως ἐν Ἰταλίᾳ. Ἡ ὠραία
πολυτοξος γέφυρα, ἣν λέγεται κτίσας ὁ Αὐγου-
στος, σπανίως ἀντηχεῖ ὑπὸ κρότον ἄλλον ἢ τῶν
φερόντων χόρτον καὶ σίτον ἀμαξίων, ἄτινα κο-
μίζουσι τὸν ἀγροτικὸν αὐτόν πλοῦτον πρὸς ἀπο-
θήκευσιν εἰς τὴν πόλιν.

Τὸ δικαστήριον ἐκεῖτο ἐπὶ τῆς μεγάλης πλα-
τείας. Τὸ πάλαι ἦτο μέγαρον τοῦ Ἄρχοντος,
διετήρει δὲ εἰσέτι τὰ πυργία καὶ τὰς ἐπάλλξεις
του, καὶ τὰς τοιχογραφίας τῶν αἰθουσῶν του,
μαρτυρία πάντα παρωχημένων χρόνων. Οἱ δι-
κασταὶ συνεδρίζον ἐντὸς εὐρείας σκοτεινῆς αἰ-
θούσης, ἡς τοὺς θόλους ἐβάσταζον κίονες μαρμά-
ρινοι. Ἦτο δὲ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πλήρης λαοῦ,
καὶ πυκνῆς ὀσμῆς χόρτου, σκοροδίου καὶ καπνο-
συρίγγων, αἵτινες ἕκαιον ἔτι καὶ κατεσπευσμένως
εἶχον κρυβῆ ἐντὸς τῶν θυλακίων, ἰδίως δὲ τῆς
ἀναθυμιάσεως ἐκείνης ἀνθρώπων πολλῶν ἐπὶ τὸ
αὐτὸ συνηγμένων. Ὁ δικαστῆς, περιστοιχόμε-
νος ὑπὸ τῶν συναδέλφων του καὶ φέρον τὴν
μελανὴν αὐτοῦ χλαῖναν καὶ τὸν τετραγώνον στοῦ-
φον του, ἐφαίνετο πρόσωπόν τι τῶν χρόνων τῆς
ἀναγεννήσεως. Ἡ κατηγορουμένη εὐρίσκετο ἐντὸς
τοῦ κλωβοῦ ἐκείνου, ὅπου κλείονται οἱ ὑπόδικοι,
φυλακισσομένη ὑπὸ τῶν χωροφυλάκων καὶ δεσμο-
φυλάκων. Ὁ Ἰωσήφ, ὀρθὸς ἐντὸς τοῦ κοιλώ-
ματος μιᾶς τῶν θυρῶν, ἐῤριπεν ἐν βλέμμα εἰς
τὴν αἴθουσαν, εἶτα δὲ, αἰσθανόμενος ἑαυτὸν κλο-

νοῦμενον καὶ τὰ ὦτά του πλήρη βόμβου ὁμοίου
πρὸς τῆς θαλάσσης τὸν φλοιῶδον, ἀπεσύρθη εἰς
τὸν προθάλαμον, ὅπου ἤρχετο ὀλίγος ἀπὸ
τῆς κλίμακος, καὶ ἀνέμενον ἐκεῖ νὰ ἀκούσῃ τὸ ὀ-
νομά του, ἐκφανούμενον ὑπὸ τοῦ κλητῆρος.

Τέλος ἤρχισεν ἡ συνεδρίασις. Συνέβησαν δὲ
τὰ πράγματα ὡς καὶ κατὰ τὴν ἀνάκρισιν, ἡτις
εἶχε προηγηθῆ τῆς φυλακίσεως τῆς Ἐλευθερίας.
Αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων ὑπῆρχαν αἱ αὐταί,
ἐκτὸς μόνον, ὅτι ἐν τῷ μεταξύ οἱ χωρικοὶ τῆς
Μάρκας εἶχον λησμονήσει πράγματα τινα, καὶ
ἠναγκάζοντο νὰ ἐπινοήσωσιν ἄλλα εἰς ἀναπλή-
ρωσιν. Ἐν συνόλῳ αἱ μαρτυρίαι ἦσαν ὅμοιαι, εἶ-
χον δὲ μόνον τὸ ἀσυνάρτητον καὶ ἀόριστον, ὅπερ
χαρακτηρίζει τὸ ἰταλικὸν πνεῦμα· ὁ δικαστῆς,
συνειθισμένος εἰς ταῦτα πάντα, ἀπεχώρισε μετ'
ἰδιαζούσης δεξιότητος τὸν σίτον τοῦ ἀχύρου καὶ
παρηκολοῦθει ἐν ὑπομονῇ τὴν περιστροφὴν γλώσ-
σαν τῶν χωρικῶν.

Μόλις τὴν τρίτην ἡμέραν ἦλθεν ἡ σειρά τοῦ Ἰω-
σήφ. Αἱ ἐβδομήκοντα ἡ ὀγδοήκοντα ἐκείνου προσ-
δοκίας ὠραι ὑπῆρχαν εἰς αὐτόν φοβεραὶ. Μόλις κα-
τέλυσε τὴν νηστείαν του κ' ἐζῆ ὡς ἐν ὄνειρῳ. Ὀλον
αὐτὸ τὸ χρονικὸν διάστημα εἶχε διανύσει ἐν τῷ
δικαστηρίῳ ἡ ἐν ἐκκλησίᾳ. Ὅτε δὲ τέλος ἐκλή-
θη, ψυχρὸς ἰδρῶς περιέῤῃρε τὸ σῶμά του, αἱ χεῖ-
ρές του ἔτρεμον, καὶ κατὰ τύχην σχεδὸν ἀπήν-
τησεν εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ δικαστοῦ καὶ τῶν
δικηγόρων. Αἱ ἀπαντήσεις του δὲν ἦσαν ἀπαν-
τήσεις λογικοῦ ἀνθρώπου. Ἐβεβαίωσε τὴν ἀθῶ-
τητα τῆς Ἐλευθερίας ἐπαναλαμβάνων τὰ ἴδια
καὶ λέγων ἐμπαθεῖς ὑπερβολὰς.

— Ὁ ἱερεὺς αὐτός, διεννοεῖτο ὁ δικαστῆς,
γνωρίζει ὅτι ἡ κατηγορουμένη εἶνε ἐνοχος· ἴσως
γνωρίζει καὶ κατὰ περισσώτερον. Μήπως εἶνε συ-
νενοχός της;

Ἡ μαρτυρία του, τὸ ἦθος του, οἱ πνευστιῶν-
τες καὶ ἀντιφατικοὶ του λόγοι ἐνεποίησαν ζωη-
ρὰν καὶ οἰκτρὰν ἐντύπωσιν. Ὁ δικαστῆς ἐγνώ-
ριζε, παρ' ἄλλων μαρτύρων, ὅτι θερμὴ φίλια ὑ-
πῆρχε πάντοτε μεταξὺ τῆς Ἐλευθερίας καὶ τοῦ
ἐφημερίου τοῦ ἀγίου Βαρθολομαίου, καὶ ὅτι, τὴν
πρωΐαν αὐτῆν τοῦ φόνου, ὁ ἱερεὺς προλαμβάνων
τοὺς λειτουργοὺς τῆς δικαιοσύνης, εἶχε μεταφέρει
ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τὸ πτώμα τοῦ θύματος. Ρεῦμα
ἐχθρικών ἐντυπώσεων ἐμορφώθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς
κατ' αὐτοῦ παρὰ τε τῷ πλήθει καὶ παρὰ τοῖς
δικασταῖς. Ἡ ὀχρότης του, ἡ ταραχὴ του, οἱ
λόγοι του, οἱ πεπλανημένοι του ὀφθαλμοί, οἵτι-
νες ἀνεζήτουν διαρκῶς τὴν ὑπόδικον, πάντα
ταῦτα τὸν παρίσταν ὡς ἄνθρωπον γνωρίζοντα ἐ-
νοχόν τι μυστικόν καὶ ἀλλοφοροῦντα ἐκ φόβου.

Ὁ πρόεδρος ἀνηρώτησεν αὐτόν ἀδυσωπήτως,
τὸν ἐπετίμησε μάλιστα, τὸν ἐχλεύασε, καὶ οὐ-
δενὸς ἐφείσθη μέσου ὅπως ἀποσπάσῃ παρὰ τοῦ
δυστυχῶς Ἰωσήφ τὴν ἀλήθειαν, ἣν ὑπελάμβανε

κρυπτομένην ὑπ' αὐτοῦ. Ἄλλ' εἰς μάτην πάντα. Ὅσον καὶ ἂν ἐφαίνετο ἀσυνάρτητον καὶ νοσοῦν ἔχων τὸ πνεῦμα, οὐδεμίαν ὁ ἱερεὺς εἶπε συλλαβὴν, δυναμένην νὰ ὑποσημάνῃ ὅ,τι ἐκείνος μόνος ἐγνώριζε. Ὅτε δὲ μόνον οἱ ὀφθαλμοὶ του συνήντων τοὺς τῆς Ἐλευθερίας, ἐξέφραζε τὸ βλέμμα του ἀγωνίαν τοσαύτην, ὥστε καὶ αὐτὴ ἐκείνη κατεπλάγη.

— Ποῖος νὰ ἔλεγε, ὅτι θὰ τὸ ἔπαιρνε τόσον κατάκαρδα; διενοεῖτο ἡ νεκρὰ γυνή. Ἄλλ' εἶχε πάντοτε τρυφεράν ψυχὴν. Ἐλυπεῖτο καὶ αὐτὰ τὰ πουλιά, ποὺ ἐπιάνοντο εἰς τοὺς βρόχους, καὶ τὰ βώδια ποὺ τὰ ἐπήγαιναν εἰς τὸ σφαγεῖον.

Μετὰ πολλὰς παρατηρήσεις καὶ ἐπιτιμήσεις —διότι ὁ πρόεδρος ἐγνώριζε κάλλιστα ὅτι προσβάλλων ἱερέα ἀπέκτα δικαιώματα εἰς προδιβασμόν—ὁ Ἰωσήφ ἀφῆθε τέλος ἐλεύθερος νὰ ἀποχωρήσῃ τοῦ βασιανιστηρίου ἐκείνου. Λιπόθυμος καὶ οὐδὲν περὶ αὐτὸν βλέπων, κατῶρθωσε μετὰ κόπου νὰ διασχίσῃ τὸ πλῆθος, κατέβη τὴν μεγάλην κλίμακα κ' ἐξῆλθε πάλιν εἰς τὸν ὑπαιθρον ἀέρα.

Τὴν πλατεῖαν ἐπλήρου ὄχλος μὴ δυνηθεῖς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἷθουσαν, ἦτο δὲ φοβερός ὁ θόρυθος, καὶ πᾶσα φωνὴ ἐκραύγαζε: Θὰ καταδικασθῆ! Ἡρώτων δὲ πάντες ἀλλήλους, ἂν θὰ καταδικάζετο εἰς εἰκοσαετῆ ἢ εἰς διὰ βίου δεσμά.

Ὁ Ἰωσήφ διήρχετο τὸ πλῆθος. Ὁ ὄχλος εἶνε ὁμοίος πανταχοῦ, σκληρὸς καὶ ἀπληστος θεαμάτων, εἴτε περὶ ταύρου πρόκειται καταπίπτοντες ἐν τῇ κονίστρᾳ, εἴτε περὶ δολοφόνου ἀναβαίνοντος τὸ ἱκρίωμα, εἴτε καὶ περὶ μὲν ἀπλῶς ἠλειμμένου πετρέλαιον καὶ καιομένου ἐν μέσῃ ὕδατος. Ὁ μυλωθρὸς οὐδένα εἶχε δεσμόν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, ἢ σύζυγός του οὐδένα εἶχε ποτε κακοποιήσει, καὶ ὁμοῦς ἂν ἤθωυτό, θὰ ὑπελάμβανον πάντες κλαπίσας τὰς ἐλπίδας των, ἐνῶ συγχρόνως ἐνόμιζον ὅτι ἡ πράξις τῆς ἦτο φυσικωτάτη καὶ ὅτι δίκαιον εἶχε πράξασα ὅ,τι ἔπραξε.

Ἡ μαρσαμῶδης καὶ πενήμιχτος ἱερέως μορφή παρήρχετο ὡς σκιά διὰ μέσου τῶν θορυβούντων ἐκείνων ὀμίλων. Ὁ ἀῆρ ἦτο θερμὸς ὡς ἐν ἡμέρᾳ θεροῦ, ὁ οὐρανὸς ἀνέφελος, καὶ ὁ ἥλιος ἔλουε δι' ἀπλήτου φωτὸς τοὺς ἀμαυροὺς τοίχους τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ δικαστηρίου. Κατὰ τὴν γωνίαν τῆς πλατείας ὑπῆρχε κρήνη μεγάλη, λειψάνον παρελθούσης μεγαλειότητος, ὅθεν δελφίνες μαρμαρίνοι ἐξέχεον κρουνὸς ὕδατος δροσεροῦ καὶ διαυγοῦς. Ὁ Ἰωσήφ ἔκυψε καὶ ἔπιεν ἀπλήστως ὡς ἄνθρωπος διαδιβρωσκόμενος ὑπὸ δίψης. Εἶτα δὲ διελθὼν τὴν πλατεῖαν καὶ ὠθήσας τὸ φράσσον τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας δερματίνον παραπέτασμα, εἰσῆλθεν εἰς τὴν δροσώδη ἐκείνην ἐρημίαν ὡς εἰς ἄσυλον. Γουπητήσας δὲ πρὸ τῆς ἱερέως τραπέζης, προσυχητή καὶ ἐκλαυσε

πύρινα δάκρυα ἐπὶ τῷ ξένῳ ἐγκλήματι καὶ ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἀδυναμίᾳ πρὸς ἐξίλασμόν του, ἧτις τῷ ἐφαίνετο εἶ μείζον ἐγκλημα.

Ἄλλ' αὐτὸς πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῶν τοῦ σταυροῦ δὲν τὸν ἄφινον ἤσυχον. Βήματα γοργὰ ἀντήχησαν ὀπισθεν τοῦ ἐπὶ τῶν πλακῶν, καὶ ὁ Φάλκος Μελεγάρης ἔθηκε βαρέως τὴν χειρὰ του ἐπὶ τὸν ὄμων τοῦ ἱερέως. Ἡ μορφή του ἦτο ἐξημμένη, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἀπλανεῖς καὶ ἀσθμαίνουσα ἡ πνοή του.

— Σήκω καὶ ἄκουσέ με! εἶπε τραχέως, ὡς ἂν μὴ εὐρίσκετο ἐν τόπῳ ἱερῷ. Λέγουν ὅτι θὰ καταδικασθῆ... τὸ ἤκουσες;

Ὁ Ἰωσήφ κατένευσε.

— Τότε λοιπόν, ἐξηκολούθησεν ὁ Φάλκος, συνεσφιγμένους ἔχων ἐξ ὀργῆς τοὺς ὀδόντας, μὰ τὴν ζωὴν μου, καὶ τὴν ζωὴν σου, θὰ σὲ καταγγείλω ἐγὼ εἰς τοὺς δικαστὰς ὡς ἐνοχον.

Ὁ Ἰωσήφ δὲν ἀπεκρίθη. Ἦτο ὄρθιος, ἐσκεμμένος, σταυρῶν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους, ἢ δὲ μορφή του οὐδὲ ἀγανακτήσιν ἐξέφραζεν οὐδὲ ἐκπληξίν.

— Θὰ σὲ καταγγείλω, ἐπανελάθεν ὁ Μελεγάρης, ἐκμανέστερος γινόμενος ὑπὸ τῆς σιγῆς τοῦ ἱερέως. Τὶ ἔκαμνες τὴν νύκτα εἰς τὴν λεύκαν τοῦ Μεγάλου Δουκῆ; Διατί ἐσήκωσες καὶ ἐκυψες τὸ πτώμα; Ὅλον τὸ χωρίον ὀμιλεῖ διὰ τὰ ὑποπτά σου κινήματα, ὅλον τὸ χωρίον λέγει ὅτι ἤλλαξες συνηθείας. Ὑπάρχουν ἐναντίον σου ἀρκεταὶ ἐνδείξεις, διὰ νὰ στείλῃ κανεὶς εἰς τὰ δεσμά δέκα ἀνθρώπους πολὺ καλλιτέρους ἀπὸ σέ. Σὺ τὸν ἐφόνευσες, ἢ τοὐλάχιστον γνωρίζεις τὸν ἀληθινὸν φονέα... Αὔριον εὐθύς, ἂν δὲν δηλώσης εἰς τὸν πρόεδρον ὅ,τι ἤξεύρεις, ἐγὼ θὰ σὲ καταγγείλω, παπᾶ κατηγορούμενε!..

Ὁ Ἰωσήφ ἤρυθρίασεν ἐλαφρῶς, ἀλλ' οὐδὲν εἶπεν.

Ὁ νέος, ὅστις παρετῆρει αὐτὸν δι' ὀφθαλμῶν μεστῶν μίσους, ὑπέλαβεν ὡς ὁμολογίαν τὴν ἐπίμονον ἐκείνην σιωπὴν,

— Δὲν τολμᾷς ν' ἀρνηθῆς, μολονότι εἶσαι ἀδιόρθωτος ψεύστης, εἶπε περιφρονητικῶς. Σκύλεσι γαμμένο, .. τολμᾷς νὰ ὀνομάζεσαι δούλος τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν ἀφίνεις νὰ λύσῃ ὄλην τῆς τὴν ζωὴν εἰς τὴν φυλακὴν διὰ νὰ σώσῃς τὴν ἐλευσίνην σου ὑπαρξίν! Καλὰ! Ἄκουσε ὁμοῦς νὰ σοῦ εἴπω... καὶ ζεῦρει ὁ κόσμος ὅτι ἐγὼ φυλάττω τὸν λόγον μου. Ἄν δὲν ὁμολήσῃς, καὶ καταδικασθῆ, σοῦ ὀρκίζομαι μὰ τὸν σταυρὸν αὐτόν, ὅτι σὲ καταγγέλλω εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ ἂν τὸ δικαστήριον δὲν σὲ τιμωρήσῃ, σὲ φονεύω ὡς ἐφονεύθη ὁ Τασσίλος. Ἄν δὲν τὸ κάμω, νὰ ψοφήσω χωρὶς παιδίᾳ, νὰ καταντήσω ζητιάνος, καὶ νὰ κολασθῶ αἰωνίως!

Εἶτα δὲ, χωρὶς λέξιν νὰ προσθέσῃ, ἀπεχώρησε, περίφωτον ἔχων τὴν ξανθὴν αὐτοῦ κόμην

ὑπὸ τῶν χρυσῶν ἀκτίνων τοῦ μεταμεσημβρινοῦ ἡλίου, ἐξωργισμένην τὴν μορφήν, καὶ τοσοῦτον φλογεῖν τὰ ὄματα, ὥστε ἐφαίνετο μεταμορφωμένους καὶ ὁμοίους πρὸς τὸν ἐκδικητὴν ἄγγελον τοῦ παραδείσου τοῦ Τιτορέτου.

Ὁ Ἰωσήφ ἔμεινεν ἀκίνητος ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐκκλησίᾳ, κλίνων ἐπὶ τοῦ στήθους τὴν κεφαλὴν. Ἐμπνευσὶς αἰφνίδιος, ἀπόφασις μεγάλη εἶχε καταβῆ εἰς τὴν ψυχὴν του ὁμοῦ μετὰ τῶν παραφώρων λόγων τοῦ ἐχθροῦ του. Ἄστραπὴ ἐξ οὐρανοῦ τὸν ἐφώτισε. Δὲν ἠδύνατο μὲν νὰ καταγγείλῃ τὸ μυστικὸν τῆς ἐξομολογήσεως, ἀλλ' ἠδύνατο νὰ καταγγείλῃ ἐαυτόν. Ἡ κεφαλὴ του ἦτο πλήρης βίων μαρτύρων. Δὲν ἦτο δυνατόν ἄρα νὰ καταταχθῆ καὶ αὐτὸς εἰς τὸν ἅγιον ἐκείνων στρατόν;

Ἄλλ' ὄχι. Ἐν τῇ ταπεινότητι του δὲν ὑπελάμβανεν ἐαυτὸν ἄξιον τῆς χάριτος ταύτης. Ὅ,τι μόνον αὐτὸς ἠδύνατο νὰ πράξῃ, ἦτο νὰ ἀποτίσῃ τὸ ἀνεξάλειπτον ἀμάρτημα ὑπερδιέπραξεν, ἀφήσας γνήνην συμπάθειαν, καίτοι ἀγνήν καὶ ἄθωαν, νὰ ἀμαυρώσῃ τῆς κλήσεως αὐτοῦ τὴν καθαρότητα. Ἦτο μικρὸς χωρικός μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐκλείσθη εἰς τὴν ἱερατικὴν σχολὴν, ἀφελὲς ἔχων τὸ πνεῦμα καὶ πλήρη ἀγάπης τὴν καρδίαν. Εἶχε γεννηθῆ μετ' ἁγίου ψυχῆν· ἐξ ἑνὸς κόσμου, ὅπου τὸ πάθος τῆς ἀφοσιώσεως ἦτο φλογερόν, ὅσον εἰς ἄλλας φύσεις τὸ πάθος τῆς ἀπολαύσεως καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ. Ὁ πνευματικὸς κόσμος ἦτο δι' αὐτόν ἡ μεγάλη πραγματικότητα, ἢ δὲ γῆ μετὰ τῶν ἀπλήστων καὶ σκληρῶν αὐτῆς κατοίκων, τῶν ταλαιπωριῶν καὶ ἀδικιῶν τῆς, τῷ ἐφαίνετο ἀπατηλὸν τι καὶ ἀπαίσιον ὄνειρον.

Τοιοῦτος ἄνθρωπος ἐθεώρει τὴν θυσίαν, ἧτις ὠρθοῦτα ἐνώπιον αὐτοῦ ὡς καθῆκον, ὡς συνδιαλλαγὴν οὐ μόνον πρὸς τὸν θεόν, ὃν εἶχε προσβάλλει, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, ἣν εἶχε ἀποπειραθῆ νὰ προδώσῃ. Ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ἐξημμένη ἐκ μακρῶν νηστεϊῶν καὶ ἐκ παντελοῦς στερήσεως πάσης φυσικῆς γλυκυτότητος τοῦ βίου, ἢ αὐταπάρνησις αὐτὴ καρίστατο ὡς ἐπιταγὴ ἐξ οὐρανοῦ. Ἡ ζωὴ του θὰ καθίστατο τοῦ λοιποῦ ἐλευσίνη καὶ ἐπαίσχυντος—ἀλλὰ τί πρὸς τοῦτο; Οἱ μεγάλοι τῆς ἐκκλησίας τοῦ μαρτυροῦ δὲν ὑπέστησαν πλείονα; Διὰ τοιούτων βασάνων, ἐκούσιως ἐκλεγομένων καὶ ἐγκαρτερουμένων, δὲν κατεκτάτο ἡ χάρις τοῦ θεοῦ;

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἔπρεπε νὰ ψευσθῆ, ὅτι θὰ κατήσχυνε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ θὰ καθίστα πιστευτὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ὁ τὸ ἅγιον τῆς ἐρωσύνης μυστήριον δεχθεῖς ἦτο φονεύς. Ἄλλὰ περὶ τούτων δὲν ἐμερίμνα. Ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ τῆς ἀγωνιώσεως ψυχῆς του τὸ δράμα θυσίας, καθ' ἣν αὐτὸς μόνος ἐμελλε νὰ πάθῃ, σώζων ἄθωαν γυναῖκα καὶ τῆρών τὸ ἐμπεπιστευμένον αὐτῷ μ-

στήριον, ἐπεφάνετο ὡς ἀνέλπιστος λύσις τῶν δισταγῶν του, ὡς τέρμα τῶν δυσχερειῶν τοῦ δρόμου του.

Γουπητῆς καὶ προσευχομένου πρὸ τῆς ἁγίας τραπέζης, ὑπελάμβανε τὴν διὰ τοῦ μεγάλου παραθύρου τῆς ἐκκλησίας καταβαίνουσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ἠλιακὴν ἀκτῖνα ὡς οὐράνιον φέγγος, καὶ ἐν τῇ πυκνῇ ἐκείνῃ ἐκ τοῦ λιθανωτοῦ ἀτμοσφαίρα ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν: Ἐν ὀδύνῃ ἀγνίζονται πάντα!

Ὁ Ἰωσήφ οὔτε σοφὸς ἦτο, οὔτε δραστήριος καὶ ἀποφασιστικὸς ἄνθρωπος. Εἶχε καρδίαν ποιητοῦ καὶ πνεῦμα παιδίου. Ἡ ψυχὴ του ἐπόθει θυσίαν, καὶ ἡ εὐπιστία του ἀπεδέχετο πᾶσαν τῆς ἀφελούς του πίστεως ὑπερβολὴν. Ἦτο νέος ἀμαθὲς καὶ ἀδύνατος, ἀλλ' εἶχε ἐν ἑαυτῷ πολὺν κεκρυμμένον ἠρωϊσμόν. Ἐγνώριζε νὰ πάσχῃ καὶ νὰ σιωπᾷ, ἡγάπα δὲ ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας του τὴν γυναῖκα ἐκείνην πλέον ἐαυτοῦ δι' ἔρωτος, ὅστις, κατὰ τὴν πίστιν του, ἐκόλαζεν αὐτὸν εἰς αἰῶνα.

Ὅτε ἐξῆλθε τῆς ἐκκλησίας, εἶχε ἦδη ἀποφασίσῃ τι νὰ πράξῃ, καὶ ἡ ψυχὴ του ἐγαληνίασεν. Ἡ ἡμέρα ἔληγε, καὶ αἱ ἀκτίνες τοῦ δύοντος ἡλίου ἐπέχεον ἔσχατον φῶς εἰς τοὺς γηραιούς τοίχους τῆς μικρᾶς πόλεως. Τὸ πλῆθος εἶχε διασκορπισθῆ, οὐδεὶς δὲ ἄλλος ἤκουετο ἐπὶ τῆς ἐρήμου πλατείας κρότος ἢ ὁ τοῦ καταλειβομένου εἰς τὴν δεξαμενὴν ὕδατος. Τὸν οἰκεῖον αὐτὸν ψόφον ἀκούσας, ἐδάκρυσεν. Οὐδέποτε πλέον κατὰ τὰς φθινοπωρινὰς ἡμέρας δὲν ἤθειεν ἀκούσει τὸν μικρὸν βύακα τῆς Μάρκας φλοισβίζοντα ὑπὸ τὰς αἰγείρους, οὐδ' ἐν τῷ τόπῳ τῆς γενετῆς του τὰ πρασινωπὰ βεῖθρα τοῦ Ἄρνου καταφερόμενα πρὸς τὴν θάλασσαν διὰ τῶν καλαμώνων.

Τὴν ἐπαύριον, τὴν τρίτην ὥραν, ἀπηγγέλη ἡ ἀπόφασις.

Ἡ Ἐλευθερία, κατηγορούμενη καὶ ἀποδειχθεῖσα ἐνοχος φόνου τοῦ συζύγου τῆς κατεδικάζετο εἰς εἰκοσαετῆ ἀπομονωτικὴν κάθειρξιν. Ἀκούσασα τὴν ἀπόφασιν ἀπαγγελλομένην, κατέπεσεν ὡς νεκρὰ καὶ ἀπεκομισθῆ ἐξω τῆς αἰθούσης τῶν συνεδριάσεων. Ὁ ἐραστής τῆς ἐξέβαλε βρυχηθμὸν θηρίου, σφαδάζων ὡς ἐκμανὲς μετὰ τῶν ἀγωνιζομένων νὰ συγκρατήσωσιν αὐτόν. Ὁ δὲ Ἰωσήφ, ὅστις ἀνέμενεν ἐπὶ τοῦ διαζώματος τῆς μεγάλης κλίμακος οὐδὲ κἂν συνωφρούθη. Ἡ πικρία τοῦ θανάτου εἶχε πλέον παρέλθει δι' αὐτόν. Τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν τὴν ἀνέμενε, καὶ ἀπὸ πολλῶν ἦδη ὥρῶν ἐγνώριζε τί εἶχε νὰ πράξῃ. Ἡ μορφή του εἶχε τὴν γαλήνην ψυχῆς ἐντελῶς ἀταράχου.

Ὁ οὐρανὸς ἦτο συννεφῆς καὶ ἡ ἀτμοσφαῖρα πνιγηρὰ. Τὸ πλῆθος ἐξήρχετο τοῦ δικαστηρίου τεταραγμένον, θορυβοῦν καὶ κατάπληκτον συ-

νάμα, διατεθειμένον ἤδη νὰ τραπῆ ὑπὲρ τῆς καταδικασθείσης, ἀφοῦ αὐτὴ ἐγένετο θῆμα τοῦ νόμου. Μόνος δ' ἱερεὺς ἔμενεν ἀκίνητος, καθήμενος ἐπὶ ἐδάφους ὑπὸ τὰς ἀλληγορικὰς μορφὰς τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Ἐπιεικείας, γεγλυμμένας ἐπὶ τοῦ γωνιώδους θόλου. Ἡ ὥχρά του μορφή ἐφαίνετο ἀδιάφορος πρὸς τὰ περὶ αὐτὸν συμβαινόντα, πρὸς τοὺς βραδεῖ τῶ βήματι ἀποχωροῦντας χωροφύλακας, πρὸς τοὺς γραμματεῖς τοῦ δικαστηρίου καὶ τοὺς δικηγόρους, οἵτινες ἐσπεύδον, περᾶναντες τὸ ἔργον των, ν' ἀπέλωσιν εἰς τὸ καφενεῖον ἵνα παύξωσι δόμοι. Αἱ ἀδρανεῖς του χειρὲς ἐκράτουν τὸ εὐχολόγιον, ὅθεν μηχανικῶς ἐπανελάμβανε λατινικὴν τινα προσευχὴν. Ἀφοῦ ἀνεχώρησεν ὁ κόσμος ὅλος, φύλαξ τις ἐπλησίασε καὶ ἤγγισε τὸν βραχίονά του, λέγων ὅτι ἐπρόκειτο νὰ κλεισθῶσιν αἱ θύραι. Ὑψωσε τότε τὸ βλέμμα, οἶονεῖ ἀφυπνῶν, καὶ εἶπεν ἡρέμα:

— Ἦθελα νὰ ἰδῶ τὸν κύριον πρόεδρον, μίαν στιγμὴν μόνον. Εἶνε δυνατόν;

Μετὰ πολλοὺς δισταγμοὺς καὶ βραδύτητας εἰσήχθη πρὸς τὸν δικαστὴν, ἐν μικρῷ τιμὴ γραφεῖω τοῦ μεγάρου.

— Τι με θέλετε; ἠρώτησεν οὗτος ἐκπλαγεὶς τὴν ὠχρότητα τοῦ ἱερέως.

— Ἐρχομαι νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι καταδικάσατε ἀθώων γυναῖκα, ἀπήντησεν ὁ Ἰωσήφ.

Ὁ δικαστὴς ἐθεώρησεν αὐτὸν σαρκαστικῶς καὶ περιφρόνως μειδιῶν.

— Ἄλλο τίποτε; ἠρώτησεν. Ἄν εἶνε ἀθώα, ποῖος λοιπὸν εἶνε ὁ ἐνοχος;

— Ὁ ἐνοχος εἶμαι ἐγώ, ἀπήντησεν ὁ ἱερεὺς.

Κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν μετὰ τὴν πρώτην ἡμολογίαν του δίκην δὲν ὠμίλησε πλέον.

Κύπτων τὴν κεφαλὴν καὶ σταυρῶν τὰς χεῖρας ἔμεινεν ἀκίνητος πρὸ τοῦ δρυάκτου, ὡς εἶχε μείνει ἐκείνη, οὐδὲν ἀπαντῶν εἰς τὰς ἀπευθυνόμενας αὐτῷ ἐρωτήσεις. Μάρτυρες ἐκλήθησαν πολλοί, αἱ δὲ καταθέσεις των ἐφάνησαν συμφωνοῦσαι πρὸς τὴν ἡμολογίαν του. Ὅσοι ἀορίστως τὸν εἶχον ὑποπτεύσει, ὅσοι τὸν εἶχον ἰδεῖ κλείοντα τὴν θύραν τοῦ σκευοφυλακίου πρὸ τοῦ πτώματος τοῦ δολοφονηθέντος, οἱ ἡμιονηλάται οἵτινες τὸν εἶχον ἀπαντήσει τὴν νύκτα κρατοῦντα λίσσον ἐγγὺς τῶν αἰγείρων, ὁ ἐκκλησιαάρχης δὲ εἶχεν ἀφυπνίσει τὴν αὐτὴν ἐκείνην νύκτα, καὶ αὐτὴ ἡ πτωχὴ Κάκια, ἥτις ὠμυεν ὅτι ἦτο ἄγιος, ἄγγελος, πλάσμα ἀνώτερον τοῦ κόσμου, ἀνθρώπος τοῦ θεοῦ, τοῦ ὁποῦ τὸν νοῦν εἶχον διαταράξει αἱ νηστεῖαι καὶ τὰ δράματα, πάντες, ἐκ κακεντρεχείας ἢ ἀγνοίας, ἐπεκυρώσαν τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ ἱερέως. Ἀνεσκάφη τὸ γῶμα ὑπὸ τὴν αἰγίρον τοῦ Μεγάλου Δουκῆς, καὶ ὅτε ἀνεκαλύφθη τὸ αἱματώστικτον ἐγχειρίδιον, ἡ γῆ αὐτὴ ἐφάνη καταμαρτυροῦσα.

Τέλος, μετὰ πολλὰς ἡμέρας, ἄς ἀπήτησεν ἡ ἀναθεώρησις τῆς δίκης, ἡ Ἐλευθερία ἀπελύθη καὶ καταδικάσθη ἐκεῖνος ἀντ' αὐτῆς.

Ὁ Φάλκος Μελεγάρης ἐνουμφεύθη τὴν Ἐλευθερίαν. Ἀπῆλθον δὲ νὰ ζήσωσιν εἰς τὸν τόπον του, ἐν τῇ Λομβαρδικῇ πεδιάδι. Ὑπῆρξαν εὐτυχεῖς, καὶ τὸ χωρίον τῆς Μάρκας καὶ τὸ ποτάμιόν του δὲν τοὺς ἐπανεῖδον πλέον.

Τῆς ἡμέρας πολλὰκις κ' ἔλεγεν εἰς τὸν ἄνδρα τῆς:

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ πιστεύσω ὅτι εἶνε ἐνοχος· κάτι μυστήριον πρέπει νὰ εἶνε..

Καὶ ὁ σύζυγός τῆς ἀπήντησε γελῶν,

— Ἦτον ἐνοχος, νὰ ἦσαι βεβαία. Ἐγὼ τὸν ἐφόβισα, καὶ τὸ ὠμολόγησε. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ παπᾶδες εἶνε δειλοί.

Ἡ Ἐλευθερία δὲν ἦτο περὶ τούτου πεπεισμένη, ἀλλ' ἀπέφευγε νὰ τὸ συλλογίζεται, καὶ ἤρχιζε νὰ παίξῃ μετὰ ὠραῖα παιδιὰ τῆς.

— Τὸ κάτω κάτω, διανοεῖτο, διατὶ νὰ μὴ τὸ πιστεύω κανεὶς; Δὲν τὸ εἶπε μόνος του; Ἐπειτα.. τὴν ἡγάπα πάντοτε αὐτός.. εἰς τὴν Μάρκαν τὸν ὑπόπτειον πάντοτε ὅλοι, καὶ εἰσώπων μόνον ἀπὸ σεβασμὸν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν.

Ἐζῆσεν ὁ πτωχὸς δύο ὁλόκληρα ἔτη εἰς τὰ κάτεργα, παρὰ τὴν ἀκτὴν. Καθ' ὅλον δὲ τὸν χρόνον αὐτὸν δὲν ὠμίλησε, καὶ ὑπελαμβάνετο ὡς παράφρων. Τέλος τὸν τρίτον χειμῶνα, ἐν ᾧ ὤργα καὶ ψυχρᾶ, προσεβλήθησαν οἱ πνεύμονές του, αἱ δυνάμεις του κατέπεσον, καὶ τὸ ἔαρ ἐσάρωσε αὐτὸν ἡ φθίσις. Κατὰ τὰς τελευταίας του στιγμὰς, ἀκτις ἐκστάσεως κατηύγαγε τὴν μορφὴν του, καὶ ἀνεκφράστου ἀγαλλιάσεως μειδιάμα διέστειλε τὰ χεῖλη του:

— Αἰνὸς σοι, Κύριε.. λύσόν με!.. ἐπιθύρισε καὶ παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

Καθ' ἢν στιγμὴν ἀφίπτατο ἡ ψυχὴ του, μικρὸν πτηνὸν ἦλθε κ' ἔψαλεν εἰς τὸ παράθυρον τοῦ θαλαμίσκου του. Ἦτο ἀηδῶν, ἴσως ἐξ ἐκείνων, αἵτινες ἐψάλλον ἄλλοτε πρὸς αὐτόν, κατὰ τὰς θερινὰς νύκτας, ἐν μέσῳ τῶν ἀνθοῦντων κυνορρόδων...

ΔΥΟ ΑΝΑΚΤΟΡΑ

(Κερκυραϊκαὶ ἐντυπώσεις)

Α'

Πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς πλατείας τῆς Κερκύρας, τῆς γνωστῆς κοινῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα σπιαράδα εὐρείας χλοερᾶς καὶ δενδροφύτου ἐκτάσεως, φράσσαν σχεδὸν ἐντελῶς τὴν ἐξ αὐτῆς πρὸς τὰ ἐκεῖ θέαν, ἐγείρεται μέγα καὶ βαρὺ κτίριον, οὔτινας καὶ ὁ σοβαρὸς τῆς ἀρχαιοπροποῦς ἀρχιτεκτονικῆς ρυθμὸς ἐπιβάλλει καὶ ὁ χρόνος

κατέστησεν ἀκόμη σεβαστοτέρα τὴν ἀγέρωχον ὄψιν. Κεκλεισμένοι εἶνε συνήθως αἱ πύλαι αὐτοῦ, σπανίως ἀνοίγόμεναι καθ' ὅλον τὸ πλάτος των ἢ εἰς τοῦ κατὰ τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας συρρέοντος ἐξωθεν πλῆθους τὴν περιέρχεται ἢ εἰς τοῦ ξένου τὴν φιλοθεάμονα ἐπίσκεψιν ἢ εἰς τοῦ κυρίου τοῦ οἰκοδομήματος τὴν ὑποδοχὴν. Σιωπηλαὶ ἐκτείνονται αἱ στοαὶ αὐτοῦ αἱ μακραι καὶ τῶν αἰθουσῶν του τὴν ὑπώπτουσαν ἡρεμίαν δὲν ἐξεγείρει συνεχῶς ὁ θόρυβος. Τῶν μαρμαρίνων τειχῶν του ἡ σιλπιπότης ἠμαυρώθη κ' ἐπελιδνώθη ὑπὸ τὴν βροχὴν καὶ τοῦ καιροῦ τὴν πάροδον. Καὶ ἐξαιρέτως ἰδιόρρυθμος παρίσταται ἐν γένει τῷ θεατῇ ἡ ὅλη εἰκὼν του, λιθίνου ὄγκου βωβοῦ ὀρθομένου ἐκεῖ εἰς τὴν ἄκραν, μετὰ διαρκῶς ἠνωμένα φύλλα τῶν δρυῶν θυρῶν του καὶ τὰ ἐπιμήκη παράθυρά του καὶ τοὺς παχεῖς στύλους του καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ ἐντεῦθεν πρὸς τὴν σπιαράδα μετώπου ἀνάγλυφα, ἐπάνω, ὑπὸ τὸ ἀέτωμα, παράδοξα ἐπὶ τὰ σύμβολά του ἐκείνα, τὰ προσωποποιούσα ἐν συνθηματικῇ ἀλληγορίᾳ τὰς ἐπὶ τῆς νήσου, ὡς ἦρχε, καὶ ἄνωθεν αὐτῶν τὴν Κέρκυραν ὑπὸ τὸ σχῆμα καλῆς παρθένου ἐχούσης πρὸ αὐτῆς ὡς ἐμβλημα ἀπήδαλον λέμβου.

Μολοντί ὅμως σιγηλὸν καὶ ἄθόρυβον, δὲν φαίνεται ἐν τούτοις καὶ ὅλως ἐγκαταλειμμένον. Οὔτε ὁ εὐρὺς, ὁ μὴ βραδύτων νὰ καλύψῃ τοὺς ἀκατοκήτους παλαιούς τοίχους, ἤρχισε νὰ προβάλλῃ ἐν αὐτῷ, οὔτε ἡ κόνις ἀποκρύπτει τὸ δάπεδον, οὔτε τὰ χρυσοποίκιλτα φατώματά του σκιάζουσιν ἀράχνας. Ἡ κενότης αὐτοῦ δὲν συνεπάγεται, ὡς θὰ ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ, καὶ τὴν παραμέλησιν. Δὲν εἶνε κανὲν τῶν γηραιῶν ἐκείνων ὀθωμανικῶν σεραγίων, ἄτινα ἀπαξ ἐρημωθέντα ἀφίονται εἰς τὴν τύχην των κ' ἐφ' ὧν βαρύνει κατὰ ἐξοντώσεως καὶ ἐν οἷς πέπρωται, κατὰ τὸν ἀραβικὸν στίχον, νὰ πλέξωσι τὰ ἔντομα τοὺς ἰστούς των καὶ νὰ τονίσωσι τὰ πτηνὰ τῆς νυκτὸς τὸν θρηῖόν των. Ἐχει τοὺς φρουρούς αὐτοῦ οἵτινες φυλάττουσι τὰς διόδους του· ἔχει τοὺς κλειδοῦχοις του· ἔχει τοὺς ἐπιστάτας του τοὺς ἐπιφορτισμένους τὴν περὶ τοῦ καθαρισμοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ παντὸς ἄλλου χρησίμου τακτικὴν φροντίδα, καὶ πᾶσαν τὴν ἐν γένει ἐπὶ τῆς καλῆς συντηρήσεως του θεραπείαν. Στερεὸν καὶ ἀκλόνητον ἐπικάθηται τῶν θεμελιῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ὑψηλῶν του ἐξωστῶν τὰ σιδηρὰ ὑποστηρίγματα δὲν ἴσχυσε νὰ καταφάγῃ ἐτι ἡ σκωρία. Καὶ καθορᾶται ἀπ' αὐτῶν ἐν γλαυκῇ ἀνταυγίᾳ ἀπλούμενη ἔως οὐ ἐξικνεῖται τὸ βλέμμα πέραν πᾶσα ἡ θάλασσα, καὶ ἔρχεται μέχρι τῶν ποδῶν κύμα, καὶ ἀναρριχῶνται μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν του τῶν δένδρων τοῦ κάπρωθεν κήπου οἱ ἀνθοβολοῦντες κατ' ἀνοίξιν κλάδοι, καὶ φέρει πρὸς αὐτὸ διερχόμενος τοῦ πελάγους καὶ περιτρέχων τὴν νῆσον τοῦ

πόντου ἅμα τὴν βοήν καὶ τῆς ζῆρας τ' ἀρώματα ὁ ἄνεμος.

Ἄλλὰ ζῶν αἰσθάνεσαι ὅτι δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἐν αὐτῷ σχεδὸν ποτέ, καὶ διὰ τοῦτο ἡ θέα του ἐγείρει ἀλλοκότου τινὸς καὶ ἀορίστου μελαγχολίας βαθὺ συναίσθημα, οἷον δὲν θὰ ἐνέπνεεν ἐρείπιον καταρρέον εἰς κόνιν, λιθοὶ ἀποτρώμενοι τῶν γωνιῶν, τοῖχοι ἡμιπεπτωκότες, σεσηπτότα πατώματα ἄτινα βιβρώσκουσιν ὀδόντες σπητῶν. Τόσῳ μονῆρες φαίνεται καὶ τόσῳ συγκεντρουόμενον ἐν αὐτῷ, ὡστ' ἐνῶ κείτ' ἐγγύτατα, ἐν τούτοις ὅτι τῆς πόλεως, ἀγεσαι νὰ πιστεύσῃς, ἐν τούτοις ὅτι εἶνε ὅλως ἀπομεμακρυσμένον καὶ ἀποκεχωρισμένον ἐξ αὐτῆς. Ἐκείνη κινεῖται, ἐργάζεται, θορυβεῖ, ἀκολουθεῖ τὸν δρόμον τοῦ καθημερινοῦ ἀφ' ἧς συνιστήθη βίου τῆς. Ἄλλ' αὐτὸ νομίζεις ὅτι, κτισθὲν ἐπίτηδες πρὸς δεδομένον σκοπόν, τούτου τελειωθέντος ἔπαυσε πλέον νὰ ἔχῃ τι κοινόν μετ' αὐτῆς, καὶ, λείψανον ἄλλων καιρῶν, ἀφ' ὀριζμένου χρονικοῦ διαστήματος ἔπαυσε ἅμα καὶ νὰ ζῆ, καὶ ἐκτοτε παρενεβλήθη εἰς τὸ μεταξὺ των διάστημα, αὐξάνον τὴν ἀπόστασιν, ὁλόκληρον παρελθόν καὶ καθιστῶσιν εὐρύτερον, ἐφ' ὅσον παρέρχονται, τὸ χάσμα τὰ ἔτη. Τοιαύτη ἡ Παναγία τῶν Παρισίων ὑψῦται, λέγει ὁ Γκωτιέ, ὡς ξένη πλέον ὑπὸ τὸν αὐστηρὸν αὐτῆς μανδύαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν συγχρόνων φιλαρέσκων οἰκημάτων καὶ τοῦ θορύβου τῆς ἀπίστου μεγαλοπόλεως. Δὲν εἶνε δὲ μόνη προδήλως ἡ ἔλλειψις οἰκητόρων ἢ προσδίδουσα αὐτῷ τὴν ὄψιν αὐτήν, ἥτις τὸ παρουσιάζει οὕτω σκυθρωπὸν καὶ σχεδὸν πένθημον. Κάτι τι ἄλλο φαίνεται ὡς νὰ τῷ λείπη ἀνεπανορθώτως, ἀνεπιστρεπτεῖ. Ὡς σκιὰ δυνάμειος παρελθούσης νὰ καλύπτῃ αὐτὸ καὶ νὰ τὸ βυθίσῃ εἰς τὴν σιγὴν του ἡ ἀνάμνησις ἀποικομένων μεγαλείων..

Εἰς τὸν ἐπισκεπτόμενον νῦν τὴν Κέρκυραν ὑποδεικνύεται ὡς ἀνάκτορον τοῦ Βασιλέως ἡμῶν. Εὐνόητον δ' ἐπομένως ὅτι αἱ ἀνάγκαι τῆς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ παρουσίας τούτου δὲν τῷ ἐπιτρέπουσι τὴν μακρὰν ἢ συνεχῆ ἐν αὐτῷ διαμονήν. Συνήθως σταματᾷ ἐπ' ὀλίγον καὶ παραμένει ἐνταῦθα μόνον ὅταν ἀπέρχεται εἰς Βυρώπην ἡ δασκικὴ ἐπιστρεφείκεῖθεν. Τότε δὲ ἐξεγείρει ἰδίως τὸ γηραιὸν κτίριον κινήσει τις. Τότε αἱ θύραι αὐτοῦ τρίζουσιν ἐπὶ τῶν στρογγύλων των καὶ τὸ δάπεδον αὐτοῦ ἀντηγεῖ ὑπὸ τὸν δοῦπον τῶν βημάτων τῶν προσερχομένων νῆ προσφέρωσι τὸ σέβας τῶν εἰς τὸν ἄνακτα. Τότε ἐπαναβλέπει ἐντὸς τῶν αἰθουσῶν του ἐπισήμους στολάς καὶ ἱεραρχικὰς παρελάσεις καὶ ἀξιωματικὰς ὑποδοχὰς, ὡς χιμῶραν ἀνάμνησιν τῶν ἄλλοτε ἐν αὐτῷ πομπῶν. Οἱ νυσταλέοι φρουροὶ του παρουσιάζουσιν ἐν τῇ εἰσόδῳ ὄπλα. Ἡ μουσικὴ ἀνακρούει ὑπὸ τὰ παράθυρά του. Ὁ Βασιλεὺς, μετὰ τὸ χαρακτηριστὸν αὐτὸν οἶ-

κειον και ανεπίδεικτον υφος, λαμβάνει καθισμα και κάθηται εν μιᾷ τῶν αἰθουσῶν, υποδεχόμενος τὰς ἀρχὰς ἢ τοὺς προύχοντες τοῦ τόπου ἢ τοὺς ἄλλους ἐγγραφεύσας ὅπως ἐμφανισθῶσιν εἰς αὐτόν. Καὶ ἔπειτα, δρόμον διὰ τὸ Mon-Repas. Ἐδῶ δὲν κοιμάται σχεδὸν ποτέ. Τῷ ἀρέσκει πολὺ περισσότερον τὸ κομψὸν ἀγροκήπιον. Ἄλλοι καιροὶ, ἄλλα πτηνὰ ἄλλοι ἄνθρωποι, ἄλλα κτίρια.

**

Δὲν ἦτο ὅμως βεβαίως πάντοτε τὸ σιγῆλόν και ἔρημον οἰκοδόμημα τῆς σήμερον τὸ γηραιὸν παλατίον. Ἄλλος ἦτο ὁ ἀρχικός αὐτοῦ προορισμὸς και δὲν ἐκτίσθη ἀναμφιβόλως ὅπως χρησιμειῆ μόνον ὡς ἀπλοὺς ξενίων, σταθμὸς ὀλίγων ὤρων, ἀνάκτορον ἐπὶ φιλιῶ ὀνόματι. Ἐχουν και τὰ κτίρια τὴν νεότητα αὐτῶν ὡς οἱ ἄνθρωποι. Καὶ ὄλως ἄλλοίαν θὰ εἶχεν ἀναμφιβόλως τὴν ἐκφρασιν ὅτε ἤδρευεν ἐν αὐτῷ τῶν ἀγγλῶν ἀρμολιστῶν ἢ ἰσχυρὸς και ἡ αὐλή και ἡ ἀκολουθία, ὅτε ἐπλήρου αὐτὸ τῆς βρεττανικῆς ἐξουσίας ἢ λαμπρότης και ἡ ἐπιβολή, ὅτε συνήρχοντο ὑπὸ τὴν στέγην του οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑπτανήσου ὅπως συσκεφθῶσι περὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ Ἰονίου Κράτους ἢ ὅπως προσφέρωσιν εἰς τὸν ἐκπροσωποῦντα τὴν Κραταιοτάτην Προστάτιδα Ἄνασσα τῆς ἀφοσιώσεως και τῆς ὑποταγῆς τῆς χώρας τὸν φόρον. Δὲν ἦτο τότε βεβαίως μεμονωμένον, ὡς ἦδη, και ἀθρόμβον. Ἀντὶ μνημείου χρόνων παρωχημένων, ἐζῆ ἐν ὄλῃ τῇ ἀκμῇ του και αὐτὸ μετέδιδε τὸν παλμὸν τῆς ζωῆς εἰς τὴν χώραν. Δι' ἀγέσεις του πρὸς τὴν παρ' αὐτὸ πόλιν ἀντὶ ὡς ξένου πρὸς ξένον ἦσαν ὡς κυρίου πρὸς ὑπόδουλον. Μετὰ δέους προσέβλεπον τὴν σοβαρὰν ὄψιν του οἱ περιπατοῦντες ἐν τῇ σπιαράδᾳ εἰρηνικοὶ νησιῶται και δὲν ἦσαν τὰ δώματα αὐτοῦ ἀντικείμενον ἐρεύνης και ἐπισκέψεως διὰ τὸν διαβαίνοντα περιηγητήν. Ἀποβλέπων τις εἰς τῆς θέσεως μόνον τὸ γραφικὸν θὰ ὑπέθετεν ὅτι καλλιτέχνης εἶχεν ἐκλέξῃ αὐτὴν διὰ νὰ κτίσῃ τὸ ἐνδιαζήτημά του. Ἀλλὰ τῆς οἰκοδομῆς τὸ βαρὺ και τὸ ἀσφαλῆς ἐμφαίνει ὅτι δεσπότης εἶχον στήσῃ ἐδῶ τὸν θρόνον των. Οἱ δὲ πολυπληθεῖς τῶν κάτω σταθμεύωντων ἄλλοτε στρατιωτῶν στοῖχοι και τῆς ἡγεμονικῆς μεγαλοπρεπειᾶς ἢ ἐπίδειξις ἐπιστοποῦν σαφῶς τοῦτο. Ἐντὸς τούτου τοῦ παλατίου εἶχεν ἐγκαθιδρύσῃ ἡ Προστασία, ἣν ὥρισεν ἐπὶ τῆς Ἑπτανήσου ἡ συνθήκη τοῦ 1815, τὴν δύναμίν της. Διαδεχθεῖσα τοὺς Ἐνετοὺς ἐν τῇ κυριαρχίᾳ τῆς χώρας εἶχε διαδεχθῆ αὐτοὺς και ἐν τῷ κατὰ τὴν Ἀκρόπολιν τῆς Κερκύρας οἰκήματι, ἐν ᾧ ἠδρευεν ὁ ἐνετὸς κυβερνήτης, καὶ ὅπερ ἐκαλεῖτο ἁ' Ἀνάκτορον Κορυφῶν». Ἄλλ' ὅτε ὁ Μαίτλανδ κατήρτισε τὸ σύνταγμα τῶν Ἠνωμένων Κρατῶν τοῦ Ἰονίου κατὰ τὸ 1817, τὸ παρέχον μὲ

κατὰ τὸ φαινόμενον τὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς νησιώτας, πράγματι ὅμως δεσμεύον αὐτοὺς, ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην οἱ ἄγγλοι νὰ καταστήσωσιν ἐμφανέστερον και ἐπιβλητικώτερον τῆς κυριαρχίας των τὸ διαρκές. Καὶ ἐκτισαν κατὰ τὸ 1823 τὸ ἀνάκτορον τοῦτο, οὐτινος και αὐτὸ τὸ ὄνομα ἐπέβαλλον. Ἐδόθη ἐκ τοῦ Παλατίου τῶν Ἀργίων Γεωργίου και Μιχαῆλ ἔφερον κάτωθεν ὑποσημειούμενον τὰ ἐπίσημα ἐγγράφα, ἅτινα ἀπέστειλλε κατ' ἐπιταγήν τοῦ ἀρμοστοῦ ὁ γραμματεὺς του πρὸς τὰς διαφορὰς τῆς χώρας ἀρχὰς. Ἐν αὐτῷ ἐχαλκεύοντο τὰ σχέδια ἐκείνα, ἅτινα ἐσκόπου νὰ καταστήσωσιν τὴν προστατευομένην χώραν ἀγγλικὴν ἀποικίαν. Ἀπ' αὐτοῦ ἐξήρχοντο αἱ διαταγαὶ αἱ καταπληκτικαὶ τὸν ἀτυχῆ τόπον, ὃν διώκει πεπολιτισμένη μὲν ἀλλ' αὐστηρὰ και μισέλιχνη ἐξουσία. Ἀπ' αὐτοῦ ἐξήρτατο και ἐνεπνέετο ἡ Ἵψηλὴ λεγομένη Ἀστυνομία, μυστικὸν και φοβερόν σῶμα, ὅπερ ἀνέκρινε, συνελάμβανεν, ἐφυλάκιζεν, ἐνήργει κατ' οἶκον ἐρεύνας, ἐπλήθυνε τὰς ζηρονήσους τῶν Ἀντικηθύρων και τῶν Ὄθωνων, αἵτινες ἐχρησίμευον ὡς ἡ Σιβηρία τοῦ μικροῦ Ἰονίου Κράτους, δι' ἐξορίσταν, παντὸς ὅστις καθίστατο ὑποπτος ὡς μὴ ἀρεσκόμενος εἰς τὸν βρεττανικὸν ζυγόν. Ἐν αὐτῷ πάλιν ἐπέζητεῖτο ἐξ ἄλλου ἢ διὰ τοῦ δόλου προσέλευσις και προσοικειώσεις τῶν ἐξεχόντων ἐν τῷ τόπῳ και ἐδίδοντο ἀριστοκρατικώταται ἐσπερίδες και γεύματα και χοροὶ και διενέμοντο ἐπωμίδες και ξίφη και παράσημα και ἀξιώματα και ἐστιλοὶ ἐκλαμπροτάτων και ὑψηλοτάτων αἱ χρυσοπόρφυροι στολαὶ και ἡ πλοῦτος πολυτέλεια ἐκπληκτικὰ και θαμβούσα... Ἐν αὐτῷ διεζήχθησαν τῶν ριζοσπαστῶν οἱ ἀγῶνες και αὐτὸ εἶδε τὴν ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως πάλην. Ἐξ ὑπαμοιβῆς ἐμπνέον ἐμπιστοσύνην και δυσπιστίαν, ἀν ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῷ δεσπότης ἦτο σῶφρων και λογικός, διέχυνεν ἀφειδῶς τῆς καλῆς διοικήσεως και τοῦ πολιτισμοῦ τ' ἀγαθὰ ἐπὶ τὴν χώραν. Ἄν ἐξ ἐναντίας ἦτο ἄγριος και αὐθαίρετος, ἀπ' αὐτοῦ πάλιν ἀπελύοντο ὁ τρόμος και ἡ ἀπειλή. Ἐπὶ ἡμῶν σχεδὸν αἰῶνα αὐτὸ διετύθη, αὐτὸ ὤριζεν, αὐτὸ ἀπεφάσιζε τὰς τύχας ὀλοκλήρου λαοῦ. Καὶ ἦτο οἶκος φόβου ἅμα και ἐλπίδος, ἐνδιαζήματα εὐεργετῶν ἅμα και τυράνων, ἔδρα φιλανθρωπῶν κυρίων ἢ μισητῶν μοναρχίσκων...

**

Ἐνεξήγητος ἐπομένως ἢ βαθεῖα ἐντύπωση, ἦν ἐμποκί εἰς τὸν εἰσερχόμενον ἐν αὐτῷ τότε, οἷον μάλιστα παρίσταται σήμερον. Ἐσῶθεν τῶν κλειστῶν αὐτοῦ πυλῶν εἶνε συγκεκλεισμένη ἱστορία τεσσαράκοντα ὄλων ἐτῶν, και ἱστορία ἐνδιαφέρουσα και δραματικὴ και διδακτικὴ εἶπερ τις και ἄλλη. Χθελσινῆ ἐτι μὲλις, ἡς τὰ τέλη δὲν ἀφίστανται ἢ μικρόν τι πλέον τῶν δύο δεκαετηρίδων μόνον, ἀλλ' ἀγνοουμένη κατὰ τὸ πλεῖ-

στον ὑπὸ τῶν συγχρόνων ἡμῶν και ἡτις φαίνεται ἀπέχοντα ἀπόστασιν αἰῶνων. Καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτὴν βλέπεις ἀποτυπωμένην, διατηρουμένην ὡς νὰ ἐθαλασμάθη ἐπίτηδες, ζῶσαν ἐντὸς τοῦ ἐρήμου αὐτοῦ ἀνακτόρου, πληρούσαν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο, και φοβεῖσαι ὅτι, βίβηλος σὺ, ἐμβαίνει εἰς τέρμενος ἀφιερωμένον εἰς ἰδιαιτέραν αὐτῆς και παράδοχον λατρείαν. Ἡ δὲ ἐντύπωση αὐτῆ εἶνε τοσούτῳ μᾶλλον αἰσθητῆ, ὅσα οὐδὲν ἤλλαξεν ἐκ τῶν ἀνέκαθεν ἐντὸς. Καὶ ἡ διαίρεσις τῶν δωμάτων και ἡ διακόσμησης και τὰ ἐπιπλα αὐτῶν ἐτι διατηροῦνται αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ ἐξ ἀρχῆς. Ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸ παρελθόν, οὔτε προσετέθη, οὔτε ἀφηρέθη τι. Νομίζεις ἀκόμη διερχόμενος τὰς αἰθούσας τοῦ πρώτου πατώματος, ἐν ᾧ κατῴκουν, ὅτι εἰσέτι πλανᾶται ἐντὸς αὐτῶν τῶν ἀρμοστῶν ἡ πνοή, ὅτι θ' ἀκούσης κάτωθεν ἀντηχοῦσαν τὴν φωνὴν τῶν ῥητόρων, ὅτι θὰ ἴδης αἶφνης προβάλλοντα τοῦ ἐν τῷ λιμένι σταθμεύοντος στόλου τὸν διοικητὴν ἀπὸ τοῦ εἰδικῶς διὰ τὴν φιλοξενίαν του προωρισμένου τούτου θαλάμου, ὅστις ἐκαλεῖτο ἁ' Ο κοιτῶν τοῦ ναύαρχου». Παλαιὰ ὄλα τὰ κοσμήματα, παλαιὰ ὄλα τὰ σκευῆ, παλαιὰ ὄλα αἱ κλῖναι και τὰ καθίσματα και οἱ πολυέλαιοι και οἱ κηροστάται. Νικητῆρες ἀπὸ τῶσων χρόνων μὴ χρησιμεύσαντες, ἐδώλια ἐφ' ὧν δὲν ἀνεπαύθη ἐνι-αυτοὺς ἤδη κανεῖς, ἀλλόκοτα και τὸ σχῆμα και τὴν κατασκευὴν ἀρχαίκα τραπέζια. Ὅλα φέρουν κατὰδῆλον τὸν τύπον και τὸν χαρακτήρα τῆς ἐποχῆς εἰς ἣν ἀνήκουσιν. Ὅλα βαρῆα και μεγάλα και ὀγκώδη και ξενοφανοὺς τέχνης και ἰδιορρυθμοῦ φιλοκαλίας πληροῦσι τοὺς θαλάμους, καταλαμβάνουσι τὰς γωνίας, ἀνακύπτουσιν ὀπισθεν τῶν θυρῶν, μὴ λείψανα τοῦ καιροῦ των, ἄφωνα και ἄψυχοι περισσώζομενοι ἐκλιπόντος βίου ὑπηρεταὶ και μάρτυρες. Καὶ κατὰκινεῖται ἐκεῖ ἐν τάξει, ἕκαστον εἰς τὸ ὄρισμένον αὐτῷ μέρος, ὡς νὰ εὐρίσκουν και τὰ ἴδια ὅτι αὐτὸ μόνον τὸς προσήκει και δι' αὐτὸ κατασκευάσθησαν και ν' ἀπορῶν πῶς μένον οὕτως ἄχρηστα. Καὶ πράγματι παρατηρῶν αὐτὰ κινεῖσαι νὰ πιστεύσης ὅτι χθὲς ἐτι μὲλις ἐφυγαν οἱ κύριοι των και τ' ἀφῆκαν ἀμετακίνητα κατὰ τὴν σειράν και τὴν διάταξιν ταύτην εἰς τὰς θέσεις των αὐτάς, μὴ προφθάσαντες νὰ τὰ παραλάβουν μεθ' ἐαυτῶν ἢ μὴ θελήσαντες ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ταχεῖας ἰσως ἐπιστροφῆς. Καὶ ἡ ἰδέα αὕτη αὐξάνει και κρατῆνεται ἐντὸς τοῦ πνεύματός σου ἐφ' ὅσον διέρχεται ἀπὸ δωμάτιου εἰς δωμάτιον και πανταχοῦ εὐρίσκεις τὴν αὕτην εἰκόνα και τὴν αὕτην διαρρυθμίσιν. Χωρὶς νὰ θέλῃς μεταφέρεισαι πενήτηκοντα τοῦλάχιστον ἔτη ὀπίσω και δὲν δύνασαι νὰ ἐμ-ποδίσῃς τὴν φαντασίαν σου ν' ἀναπαραστήσῃ τὰς σκηνὰς, ἀς θὰ ἐβλεπον τὰ δώματα ταῦτα. Πρὸ ὀλίγου ἐτι, μ' ὄλην τὴν ἀμαύρωσιν αὐτῶν,

νομίζεις ὅτι ἐζωγραφήθησαν οἱ ἐπὶ τῆς ὀροφῆς τῆς αἰθούσης ταύτης γρύπες και αἱ σφιγγες και οἱ στρογγύλοι ἐν τῷ μέσῳ στέφανοι και τὰ συμπεπλεγμένα γύρω ἄνθη. Προσπάτως ἐτι διέταξεν ἡ σύζυγος τοῦ ἀρμοστοῦ Γιούγγ, ἡ ἰδιότροπος λαίδη, νὰ προσκολληθῶσιν εἰς τοὺς τοίχους τῆς ἄλλης ταύτης αἰθούσης τὰ και ἐπὶ τῆς προσόψεως ἐπτά σύμβολα τῶν νήσων, εἰς ἀ προσέθηκεν ὀδοοὶν και τὸ ἰδικόν της οἰκόσημον μετὰ τοῦ ὀνόματός της εἰς ἀνάμνησιν. Τώρα θὰ ἔλθῃ ὁ ἀρμοστής ὅπως καθήσῃ εἰς τὴν κορυφήν τῆς μακρᾶς ταύτης τραπέζης, ἐχων εἰς τὰ δεξιά του τὸν ὑψηλότατον πρόεδρον τῆς Γερουσίας και συνδυα-τυμόνας τοὺς ἐν τῇ ἰονίῳ ὑπηρεσίᾳ ἀνωτέρους ἄγγλους ὑπαλλήλους και τοὺς κατέχοντας ὑψηλὰ ἀξιώματα ἐνοπίους και τὰς ἀριστοκρατίδας αὐτῶν συζύγους. Θὰ προσέλθῃ μετ' ὀλίγον εἰς τὸ σπουδαστήριον αὐτὸ τοῦ Ἀνωτάτου Ἄρχοντος, ὅπερ διερχόμεθα, ὁ διοικητῆς τῆς Ἵψηλῆς Ἀστυνομίας ἵνα λάβῃ τὰς μυστικὰς διαταγὰς και θὰ τῷ ὑποβάλλῃ ὁ γραμματεὺς αὐτοῦ, ἡ ὁ ἐξαπορητῶν ὡς ἐκαλεῖτο, τὰ ἐγγράφα τῆς ἡμέρας. Θὰ ἔλθωσιν οἱ ἔχοντες νὰ τῷ ἀνακοινώσωσι τι και ζητήσαντες τὴν τιμὴν νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς αὐτόν και θὰ τοὺς δεχθῇ ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτῆ των ἀκροάσεων αἰθούσῃ...

Ἡ δὲ ἀπάτη αὕτη και ἡ πλάνη τῆς φαντασίας καθίσταται σχεδὸν θαρρεῖς ἀπτή, ἀμα φθάσης εἰς τὴν κυριώτεραν τῶν αἰθουσῶν, τὴν μεγάλην Αἰθούσαν τοῦ Θρόνου.

Ἄν ἐν ταῖς ἄλλαις διετηρήθησαν τὰ ἐπιπλα τ' ἀναμιμνήσκοντα τὴν καλὴν τοῦ παλατίου ἐποχὴν, ἐδῶ ὑφίσταται αὐτὸς ὁ θρόνος, ἐφ' οὗ ἐκάθητο ὁ ἀντιπροσωπεύων τὸν προστάτην Βασιλεῶ Λόρδ Μέγας Ἀρμοστής ἡ ὁ ὑψηλότατος τῆς Γερουσίας Πρόεδρος. Κεῖται πάντοτε εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης, ἀντικρῶ τῆς θύρας, σκεπασμένος μετὰ τὸν ἐρυθρὸν οὐρανὸν του, ὅστις ἦν ὄρισμένος νὰ κοσμηθῆται ἐπὶ τῆς κορυφῆς μετὰ τῆς Ἀγγλικᾶς τὸ στέμμα, ἐπεστρωμένος τὰς βαθμίδας μετὰ τοὺς ἐρυθροὺς τάπητάς του και φέρων βασιλικὸν σκῆπτρον και ράβδον. Μόνος ἐν τῷ εὐρεῖ δωματίῳ δεσπόζει αὐτοῦ, γυμνοῦ παντὸς ἄλλου ἐπιπλοῦ ἢ κοσμήματος. Μόνον ἀπὸ τοῦ πρὸς τ' ἀριστερὰ τοῖχου, ὃν καλύπτουν σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ἀποτετυπωμένοι εἰς μεγάλας εἰκόνας πρωτευόντων ἀγγλῶν ζωγράφων, ἀποβλέπον πρὸς αὐτόν μετὰ τ' ἀκίνητα ὀμματὰ των οἱ πολιτοῦχοι τοῦ παλατίου ἄγιοι Γεώργιος και Μιχαῆλ και ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Δ', ἐφ' οὗ κυριῶς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του Γεωργίου Γ' ἐνεκαθιδρύθη ἡ προστασία. Πρὸ τοῦ θρόνου τούτου ἤρχοντο και κατέθετον τὸ σέβας των οἱ Ἰόνιοι. Ἐντὸς αὐτῆς τῆς αἰθούσης ἐδέχτο τὰς ἐπισήμους ἐπισκέψεις ὁ ἀρμοστής. Ἄ-

πὸ τοῦ θρόνου ἐκείνου ὠμίλει πολλάκις πρὸς τοὺς προσερχομένους καὶ ἐξηγγελλε τὰς ἀποράσεις αὐτοῦ καὶ τὰ κηρύγματα ὁ πληρεξούσιος τοῦ κυριαρχοῦ. Ἐν αὐτῇ ἐγίνοντο αἱ τελεταὶ καὶ αἱ δεξιώσεις τῶν ἐορτασίων ἡμερῶν. Ἐν αὐτῇ περιβάλλοντο τὸ παράτημον οἱ κρινόμενοι ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως ἄξιοι νὰ προχειρισθῶσιν ἱππῶται τοῦ τάγματος τῶν Ἁγίων Γεωργίου καὶ Μιχαήλ, ὅπερ εἶχε συστήσῃ ἐπίτηδες εἰδικῶς μόνον διὰ τοὺς ἐν τῇ ἰονίῳ ὑπηρεσίᾳ εὐδοκίμουνας καὶ δικαίους ἐγγυήτους ἢ ξένους.

Ἐν αὐτῇ ἐγίνοντο τέλος ὅλοι ἐκείνοι αἱ ἐορταὶ καὶ αἱ πανηγύρεις, ὡς εἰκόνα διέσωσεν ἡμῖν ὁ ἱστοριογράφος τῆς Ἑπτανήσου Χιώτης, περιγράφων ἀκριβῶς μίαν τοιαύτην περιβολὴν παρατήμου, δι' οὗ εἶχε διαταχθῆ ὁ τότε πρόεδρος τῆς Γερουσίας (ὅστις καὶ μόνος εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦτο) Σπυρίδων Φωκᾶς Στέφανος νὰ κοσμήσῃ τὸν κατὰ τὸ 1849 ἄρμωσθην Οὐάρεδ, ἀμειβόμενον διὰ τὴν καταστολὴν στάσεώς τινος ἐν Κεφαλληνίᾳ.

Ἡ αἰθούσα, λέγει, τῶν ἁγ. Γεωργ. καὶ Μιχαήλ ἠνοίχθη περιφανῶς κοσμομένη περὶ τὰς 12 ὥρας. Ἡ αὐτοῦ Ἑψηλότης ὁ Πρόεδρος τῆς Γερουσίας καθήμενος ἐπὶ τοῦ βασιλικῆς θρόνου καὶ περιτοιχοῦμενος ὑπ' ὧν τῶν περασημοφόρων ἱποπτῶν Ἰονίων καὶ τοῦ λαμπροῦ ἐπιτελείου ἐδέχετο τὸν παρουσιασθέντα ὑποψήφιον τοῦ τάγματος ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ θρόνου. Προηγούντο δ' αὐτοῦ ὅλοι οἱ μεγάλοι ἀξιωματικοὶ τοῦ Ἰονίου Κράτους, δημοσύμβουλοι, καθηγηταὶ, δικασταί, πρόεδροι, ἐφέται, τὰ μέλη τοῦ ὑπερτάτου συμβουλίου, ἐλεγκαὶ, ταμίαι, γραμματεῖς τῆς γερουσίας καὶ γερουσιασταὶ. Παρείοντο δὲ τοῦ ἄρμωστοῦ ὅλοι οἱ μεγάλοι ἀξιωματικοὶ τοῦ ναυτικοῦ, ὁ ἀντιστράτηγος τῆς ξηρᾶς, τὸ ἐπιτελεῖον, συνταγματάρχαι, ταγματάρχαι, διαγγελεῖς καὶ λοχαγοὶ. Λόχος δ' ἐπιλείκτων κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ παλατιοῦ ἐπρόσπερον τὰς τιμὰς πρὸς τὰς προσερχομένας ἄρχας καὶ μεγάλους ἀξιωματικούς, πολιτικούς, καὶ στρατιωτικούς. Ὁ ὑποψήφιος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν ἐμβλημάτων τοῦ τάγματος καὶ κήρυκος καὶ τοῦ γενικοῦ γραμματέως κόμητος Δουσμάνη, γονυκλινῆς ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ θρόνου, ἐδίδεν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου παρὰ τῶ ἀρχιερεῖ, ὅστις ἐτίτλοφτόρῃ ὑπὸ τῆς Βασιλείσης ἐφημέριος τοῦ τάγματος, τὸν ὄρκον πίστεως καὶ ἀφοσίωσης πρὸς τὴν Βασίλισσαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ τὸ τάγμα. Εἶτα κτυπήσας αὐτὸν μὲ τὸ βασιλικὸν σκήπτρον ἐπὶ τοῦ ὤμου ὁ ἀντιπροσωπεύων τὸν βασιλέα Πρόεδρος τῆς Γερουσίας περιέβαλε τὸ παράσημον. Πάραιτα δ' ἐκκωνοβόλησε τὸ φρούριον 21 κανονοβολῆν. Ἐπαίνισεν ἢ ἐν τῷ θεωρεῖῳ Ἰσταμένη βασιλικῆ μουσικῆ τὸ αἰθερῶ, σῶζε τὴν βασίλισσαν!» Ἐκραύγασαν πάντες οἱ παρόντες καὶ αἱ κυριεῖαι προσκεκλημέναι «Ζήτω ἡ Βασίλισσα!» Ὁ δὲ ἄρμωστής ἀναβάς ἐ-

πὶ τοῦ βασιλικῆς θρόνου ἐξεφώνησε σύντομον πρὸς τὸν Ἑψηλότερον πρόεδρον λογιόδρον εὐχαριστῶν ἐπὶ τῇ προσγενομένῃ αὐτῷ τιμῇ. Μεθ' ὃ, προσκυνούντες τὸν ἄρμωσθην, ἀνεχώρουν αἱ τάξεις ὅλοι τῶν ἄρχων κατὰ τὸ πρόγραμμα.». (Ἔπειτα συνέχεια.)

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

[Συνέχεια καὶ τέλος: Ὡς προηγούμενον φύλλον.]

Ε'.

13 Ἰουλίου — 31 Δεκεμβρίου 1864.

Εἰσοδος τῶν πληρεξουσίων τῆς Ἑπτανήσου εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν. — Ὑπουργεῖον Κανάρη. — Ἐναρχίς τῆς συζητήσεως τοῦ Συντάγματος — Διαγγέμμα τοῦ Βασιλέως. — Ἀποχώρησις τῶν πληρεξουσίων τῆς ἀντιπολιτεύσεως. — Ὁρκωδοσία τοῦ Βασιλέως. — Τροποποιήσις τοῦ Ὑπουργείου. — Ἀποστολὴ τοῦ Πρίγκιπος Ἰουλίου.

Τὴν 13ην Ἰουλίου ἡ Συνέλευσις προέβη εἰς τὴν νέαν ἐκλογὴν προέδρου, καὶ τοὶ μεγάλοι προσπάθειαι εἶχον καταβληθῆ ὑπὸ τῶν ὄρειων ὅπως μὴ κατορθωθῆ ἀπκρτία· ἀλλ' ἀποσκρτήσαντος τοῦ Δημοτρίου Χριστίδου μετ' ὀκτὼ πληρεξουσίων, κατωρθώθη ἡ συμπλήρωσις τῆς Συνελεύσεως, καὶ ἐξελέχθη αὐτὴς Πρόεδρος ὁ Ἐπαμεινώνδας Δεληγιώργης διὰ ψήφων 164. Ὁ Χρηστίδης ἐψηφοφόρησεν μετὰ τῶν πεδινῶν, διότι οἱ ὄρειοι ἀφῆρσαν ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ κόμματος καὶ ἔδωκαν αὐτὴν τῷ Κουμουندούρῳ.

Ληξάνης ἐν τούτοις τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἐν Κερκύρᾳ ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου, ἐπανῆλθεν οὗτος εἰς Ἀθήνας τὴν 15ην Ἰουλίου, αἱ δὲ ἐν Ἑπτανήσῳ ἀρχαὶ ἦλθον εἰς ἄμωσον ἀνταπόκρισιν μετὰ τῶν ἐν Ἀθήναις ὑπουργείων. Τὴν δὲ 18ην Ἰουλίου ἀφίχθησαν εἰς Πειραιᾶ οἱ πληρεξούσιοι τῆς Ἑπτανήσου, προκεχωρηκίας ὁ ὕψους τῆς ὥρας, ἀνῆλθον εἰς Ἀθήνας τὴν πρωίαν τῆς ἐπιούσης παρακολουθούμενοι ὑπὸ πλήθους πολιτῶν. Ἡ γενομένη αὐτοῖς ὑποδοχὴ ἐν Ἀθήναις ὑπῆρξεν ἐνθουσιωδεδτάτη, δοξολογία δ' ἐψᾶλη ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ αὐτῶν ἀφίξει. Τὴν μεθεπομένην ἐσυνεδρίασαν οἱ πληρεξούσιοι οὗτοι ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Προέδρου τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, καὶ προέβησαν εἰς τὴν ἐξελεγκτὴν τῶν ἐκλογῶν αὐτῶν, ἣν ἐπεράτωσαν τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ἐπικυρώσαντες ἀπάτας τὰς ἐκλογὰς, τὴν δὲ 22αν Ἰουλίου ἐγένετο ἡ ὀρκωδοσία αὐτῶν καὶ κατέλαθον ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Συνελεύσεως τὰς θέσεις τῶν ἐν τῷ μέσῳ ζωηρῶν ἀνευφημιῶν μεθ' ὥραιαν δὲ προσφώνησιν τοῦ Προέδρου τῆς Συνελεύσεως Δεληγιώργη, ἐγένετο

πανηγυρικὴ συζήτησις, καθ' ἣν διεκρίθη ὁ ἐκ Λευκάδος πληρεξούσιος Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης, ἐκφωνήσας εὐφραδέστατον καὶ ἐνθουσιώδη λόγον.

Τὴν δ' ἐσπέραν τῆς 24ης Ἰουλίου προσεκλήθη εἰς τὰ ἀνάκτορα ὁ Κανάρης, καὶ ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ σχηματίσῃ νέον ὑπουργεῖον, συνεννοηθεὶς δὲ μετὰ τοῦ Κουμουندούρου προσελκύσαντος τὸ πλεῖστον μέρος τῶν πληρεξουσίων τῆς Ἑπτανήσου, καὶ ἐξασφαλίσαντος διὰ τῆς ἐπικουρίας ταύτης τὴν πλειοψηφίαν ἐν τῇ Συνελεύσει, ὑπέβαλε τὴν ἐπιούσαν εἰς τὸν Βασιλέα τὸν ἐξῆς κατάλογον, γερόμενον ἀμέσως δεκτόν.

Κωνσταντῖνος Κανάρης, Πρωθυπουργός καὶ ὑπουργός τῶν Ναυτικῶν, Ἀλέξανδρος Κουμουन्दούρος, ὑπουργός τῶν Ἐσωτερικῶν, Θεόδ. Δηλιγιάννης, ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, Ἄνδρ. Χ. Λόντος, ὑπουργός τῆς Δικαιοσύνης καὶ προσωρινῶς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδύσεως, Σωτ. Σωτηρόπουλος, ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ Ἀριστίδης Καραλάης, ὑπουργός τῶν Στρατιωτικῶν.

Τὸ ὑπουργεῖον Βάλθη, καὶ τοὶ καλῶς συγκροτημένοι, διήνυσεν ἀσῆμως τὸ ἑκατονθήμερον τῆς ἐξουσίας του, ἐνεκα τῆς ἀπειρίας καὶ ἀδρανείας τοῦ προέδρου αὐτοῦ.

Λήγοντος τοῦ Ἰουλίου, ἤρξατο τέλος ἐν τῇ Ἐθνικῇ Συνελεύσει ἡ συζήτησις τοῦ Συντάγματος. Μετὰ σφοδρὰν συζήτησιν ἐπὶ τῶν πρώτων δύο ἄρθρων τοῦ σχεδίου, τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἐγένοντο ταῦτα δεκτὰ ὡς εἶχον προταθῆ, ἀπορριφθείσης τῆς προτάσεως τοῦ Γεωργίου Ἰακωβάτου περὶ ἐπανόδου τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως.

Τῆ 13 Ἀυγούστου ἐγένετο ἡ ἀνανέωσις τοῦ προεδρείου τῆς Συνελεύσεως, ἐξελέχθη δὲ Πρόεδρος ὁ ὑποψήφιός τοῦ ὑπουργείου Ἰωάννης Μεσσινέλης διὰ ψήφων 182, τοῦ Δεληγιώργη λαθόντος ψήφους 141. Ἡ ἀντιπολιτευσὶς θορυβηθεῖσα ἐκ τῆς ἀπροσδοκῆτος ταύτης ἀποτυχίας, κατηγόρει τὴν Αὐλὴν ὡς ἐπεβάσαν εἰς τὴν ἐκλογὴν, καὶ πείσασαν τοὺς πληρεξούσιους τῆς Ἑπτανήσου ὅπως ψηφίσωσιν ὑπὲρ τοῦ ὑπουργικοῦ ὑποψηφίου. Ὁ πληρεξούσιος Ναυπακτίας Εὐθύμιος Πλαστήρας διέτύπωσε τὰ παράπανα ταῦτα ἐν ἐπιστολῇ, ἣν ἀπηύθυνεν ἀπευθείας πρὸς τὸν Βασιλέα. Τὸ ὑπουργεῖον ἔφερε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὴν Συνέλευσιν καὶ ἐζήτησε τὴν ἀποδοκιμασίαν αὐτῆς, ἐπέτυχεν δὲ τοῦτο διὰ μεγάλης πλειοψηφίας, διαδηλώσεις δὲ τινες ἐγένοντο ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως ἐν τε τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ταῖς ἐπαρχίαις.

Μετὰ τὸ σκάνδαλον τοῦτο, ἡ Συνέλευσις ἐξηκολούθησε τὴν συζήτησιν τοῦ Συντάγματος, φερομένη ἀντιπρακτικῶς ὅτε μὲν εἰς ἀποφάσεις δημοκρατικῆς φύσεως, ὅτε δὲ ὑπὲρ τῶν βασιλικῶν

προνομίων, ἡ δ' ἀντιπολιτευσὶς ἀνησυχεῖ, καὶ ἐζήτησει εὐκαιρίαν ὅπως προσβάλλῃ τὸ ὑπουργεῖον. Τὴν εὐκαιρίαν ταύτην ἐχορήγησεν αὐτῇ τὸ περὶ ἀφομοιώσεως τῆς Ἑπτανήσου ζήτημα, προκαλέσαν κατὰ μὴνα Σεπτέμβριον σφοδρὰς συζητήσεις. Ὑποπετυωμένη ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐπέθυμει τὴν ταχεῖαν ἀποπεράτωσιν τοῦ Συντάγματος ὅπως διαλυθῆ ἡ Συνέλευσις, ἡ ἀντιπολιτευσὶς ἔφερεν εἰς τὸ μέσον τὸ ζήτημα τῆς ἀφομοιώσεως καὶ ἐπέμενεν ἵνα διακοπῆ ἡ συζήτησις τοῦ Συντάγματος, ὅπως ψηφισθῶσι προηγουμένως οἱ ὀργανικοὶ νόμοι, ἥτοι ὁ ἐκλογικός, ὁ δημοτικός, καὶ οἱ τῆς ἀφομοιώσεως τῆς Ἑπτανήσου· ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ κατὰ τὰς συζητήσεις τοιαύτας παρεμποδίζον διεγείρει ἀγανάκτησιν παρὰ τοὺς πολίταις, τὸ ὑπουργεῖον ἐπωφελήθη τῆς τροπῆς ταύτης τῆς κοινῆς γνώμης, καὶ, συσχεφθὲν μετὰ τοῦ κόμητος Σπόνεκ, προέβη εἰς τὸ πραξικόπημα τῆς ἀποστολῆς εἰς τὴν Συνέλευσιν βασιλικῆ διαγγέλλεως μετὰ σχεδίου τῶν ὑπολειπομένων ἄρθρων τοῦ Συντάγματος ὅπως ἐκφῆρῃ ἡ Συνέλευσις ἐντὸς δέκα ἡμερῶν τὴν ἐπ' αὐτῶν ψήφον τῆς. Ἡ ἀντιπολιτευσὶς ἔμεινεν ἐμβρόντητος ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτος τοῦτου κτύπου, ἡ δὲ πλειοψηφία λαβοῦσα θάρρος, παρεδέχθη καὶ τὸν ἐν τῷ σχεδίῳ θεσμὸν τοῦ συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, διαμαρτυρηθείσης τῆς ἀντιπολιτεύσεως, καὶ ἐπεράτωσε τὴν συζήτησιν τοῦ Συντάγματος τῆ 19ῃ Ὀκτωβρίου, μετὰ τινων τροποποιήσεων, ὧν ἡ σπουδαιότερα ἦν ἡ προσθήκη τοῦ ἄρθρου 108, δι' οὗ ἐπετρέπετο ἡ ἀναθεώρησις τοῦ περὶ Συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας κεφαλαίου εἰς τὴν προσεχῆ βουλευτικὴν περίοδον, ἐὰν ἐζήτησιν τὴν ἀναθεώρησιν ταύτην τὰ τρία τέταρτα τῆς Βουλῆς. Τὸ ἄρθρον τοῦτο κατώρθωσεν ἡ ἀντιπολιτευσὶς νὰ εἰσαγάγῃ ἐν τῷ Συντάγματι, ὅπως ἐπιτύχῃ βραδύτερον τὴν κατάργησιν τοῦ συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὅπως καὶ ἐγένετο.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων διακοίνωσις τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας λόρδου Ρώσσελ πρὸς τὸν ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτὴν τῆς Ἀγγλίας, δι' ἧς ἀπεκαλύπτετο ὅτι ὁ κόμης Σπόνεκ εἶχε ζητήσει ἵνα ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις μετέλθῃ τὴν ἠδικὴν αὐτῆς δύναμιν παρὰ τῆ Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἰδίως δὲ παρὰ τῷ καλουμένῳ «ἀγγλικῷ κόμματι,» ἵνα περάτωσι τὰς περὶ Συντάγματος συζητήσεις ἀνευ μάταιων ἀργοποριῶν· ὁ δὲ λόρδος Ρώσσελ ἐνετέλλετο τῷ Πρεσβευτῇ νὰ εἴπῃ τῷ κόμματι Σπόνεκ ὅτι ἡ Ἀνάστης Κυβέρνησις πρὸς οὐδὲν τῶν ἐν Ἑλλάδι κομμάτων διατελεῖ εἰς σχέσεις, καὶ ὅτι μόνον ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ Ρωσίας πραγματοποιεῖται περὶ τῶν γενικῶν τῆς Ἑλλάδος συμφερόντων. Ἡ ἀποκάλυψις αὕτη ἐπροξένησεν ἐν Ἑλλάδι χειρίστην ἐντύπωσιν, καὶ

επηύξησε σπουδαίως τήν κατά του κόμητος Σπόνεκ κατακραυγήν.

Τò σύνολον του Συντάγματος ανενγώστη εν τῷ μέσῳ χειροκροτήσεων καί άνευφημιῶν, πρίν ἢ ὁμως ἐπιψηφισθῆ, ἡ ἀντιπολίτευσις ἀπήτησεν ἵνα ἀναγκασθῆ ἡ κατά του Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας διαμαρτυρήσῃ αὐτῆς, διατάζοντος δὲ του Προέδρου, ἐδήλωσεν ὅτι, ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως, οἱ ἀπαρτιζόντες τήν ἀντιπολίτευσιν πληρεξούσιοι δέν ἤθελον ὑπογράψαι τὸ Σύνταγμα. Ὁ Πρόεδρος ἐπέτρεψε τότε τήν ἀνάγνωσιν τῆς διαμαρτυρήσεως, ἐν τῷ μέσῳ μεγάλων θυρόβων καί κραυγῶν ἐκ μέρους τῶν ὑπουργικῶν πληρεξουσίων, καί τῆς μερίδος τῶν λεγομένων τότε *σπληνικῶν*, ἧτις ἐνθέρμως ὑπεστήριξε τὸν θεσμόν του Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Μετά ταῦτα ἡ Συνέλευσις ἐψηφίσεν τὸ σύνολον του Συντάγματος, ὃ δὲ Πρόεδρος ἀπήγγειλε τὸ ἀποτέλεσμα διὰ συγκλητικῶν λόγων.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ἐπέδωκε τῷ Βασιλεὶ τὸ ψηφισθὲν Σύνταγμα, συνοδευόμενος ὑπὸ δωδεκαμελοῦς ἐπιτροπῆς τῆς Συνελεύσεως, ἐπὶ τούτῳ κληρωθείσης, ὃ δὲ Βασιλεὺς λαθὼν αὐτὸ ἀπήτησεν, ὅτι ἤθελε σκεφθῆ καί ἀπαντήσῃ.

Ἐν τούτοις ἡ Συνέλευσις ἐπελήφθη τῆς συζητήσεως του περὶ ἐκλογῆς Βουλευτῶν Νόμου ἐν τῷ μέσῳ ἀπεριγράπτου συγχύσεως καί διαρκοῦς θυρόβου· πρίν ἢ δὲ περατωθῆ ἡ συζήτησις αὕτη ὃ Βασιλεὺς ἀπήύθιεν πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Συνελεύσεως Διαγγέμμα ἔχον οὕτω :

«Κύριε Πρόεδρε,

Ἐπιστρέφω τὸ κείμενον του ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ψηφισθέντος, καί διὰ Προσεύσεως Αὐτῆς ἐπιδοθέντος Μοι πολιτικῶν Συντάγματος, ἐκφράζω τὰς εὐκρινεῖς πρὸς Αὐτὴν εὐχαριστίας Μου, δι' ἧν ἐπεδείξατο προθυμίαν εἰς τήν ταχεῖαν ἐκπεραίωσιν τῶν συντακτικῶν ἔργων Τῆς.

Ἐποδεδόμενος τὸ Σύνταγμα τοῦτο, θέλω τὸ ὑπογράψαι καί ὁμῶστε τὸν ἐν αὐτῷ διαγραφόμενον ὅρκον.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ὑπουργοὶ Μοι παρόντες ἦσαν ὅτι ὑπάρχουσιν εἰσηγμένα εἰς τὴν Συνέλευσιν προτάσεις τινές, σκοποῦσαι τήν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως του ἐπιόντος ἔτους 1865 μέχρι τῆς συγκαλέσεως τῆς Βουλῆς συνταγματικῆν θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐπικρατείας, καί τήν προπαρασκευῆν τῆς ἐνεργείας τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν, κατ' αἴτησιν τῶν ὑπουργῶν Μοι προσδιώρισα ὡς ἡμέραν ὑπογραφῆς καί ὁρκωδοσίας Μοι ἐπὶ του Συντάγματος τὴν δεκάτην ἔκτῃν του ἐπιόντος μηνὸς Νοεμβρίου, ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος δευτέραν.

Ὁρεῖλῶ ἐν τούτοις πρὸ τούτου νὰ προκαλέσω τὴν προσοχὴν τῆς Συνελεύσεως ἐπὶ δύο διατάξεων του Συντάγματος.

Παραστάσεις, ἀπευθυνθεῖσαι ἄρτίως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν Μοι, ἐπέιλκυσαν τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἐπὶ του ἐν τῷ ἀρθρῷ 2 του Συντάγματος τεθέντος ὅσου, καθ' ὃν οἱ λειτουργοὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Δυτικῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ὦσι πολῖται Ἑλλῆνες.

Ἐπιπροσέτι, ἵνα ἡ ἀναγραφή του ὅρου τούτου με-

λετηρῆ αὐθις ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως, οὐχὶ πρὸς σκοπὸν ἀθετήσεως δικαιωμάτων τῆς Ἐπικρατείας, ἀλλὰ πρὸς διευκόλυσιν τῶν ἐνεργειῶν τῆς νομοτελεστικῆς ἐξουσίας, αἵτινες πάντοτε θέλουσι τείνει πρὸς τὴν ὑποστήριξιν τῶν δικαιωμάτων τούτων, ἐφ' ὅσον διεθνεῖς ὑποχρεώσεις δέν περιορίζουν τυχὸν αὐτὰ.

Ἐκρίνων λυσίτελῃ τὴν ἀνενόγητον καί ὑπὸ μακρῶν χρονικῶν διαστημάτων μὴ παρακωλυομένη ἀναθεώρησιν ἐκείνων τῶν διατάξεων του Συντάγματος, ὅσας ἡ ἐθνικὴ συνείδησις καί ἡ πείρα ἤθελε κρίνει διορθωτέας, ἀφήμι εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τὴν ἐπιψηφίσαν πρακτικώτερον τινὸς καί πρὸς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα μᾶλλον συνάδοντος τρόπου ἀναθεώρησεως, τὸν ὅποιον ἡ σύνεσις τῆς Συνελεύσεως ἤθελεν ἐξεύρει.

«Διαθεμιμένος νὰ ἀφιερῶσω ἐς αἰεὶ πάσας τὰς δυνάμεις Μοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀγαπῆτης πατρίδος ἡμῶν, καί εὐχόμενος ἵνα τὸ νέον σύνταγμα διὰ τῆς εὐκρινεῖς καί ἐμπροσθεν ἐνεργείας τῶν δι' αὐτοῦ ἀναγνωρισμένων ἐξουσιῶν συντελέσῃ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῆς, στέλλω πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν τοὺς χαίρετισμούς Μοι.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1864.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Κ. ΚΑΝΑΡΗΣ, Πρόεδρος, Α. ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ, ΘΕΟΔΩΡ. Π. ΔΗΛΙΓΙΑΝΝΗΣ, Α. Χ. ΛΟΝΤΟΣ, Σ. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΡ. ΚΑΡΝΑΛΗΣ.»

Ἡ Συνέλευσις ἀπεφασίσεν ἵνα συζητήσῃ τὰς προτεινομένας ὑπὸ του Διαγγέλματος τροποποιήσεις μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς συζητήσεως του ἐκλογικοῦ Νόμου· ἀλλ' ἄμα ἐψηφίσθη οὗτος, οἱ πεδινοὶ ἀπήτησαν ἵνα προηγηθῆ καί ἡ συζήτησις του περὶ δημοκρασιῶν Νόμου, ἀπορριφθεῖσης δὲ τῆς προτάσεως ταύτης, ἤρξατο ἡ ἐπὶ του Διαγγέλματος συζήτησις, καί ἡ μὲν συμπολίτευσις ὑπεστήριξεν ὅτι ἔδει νὰ συζητηθῆ χωριστὰ ἐκάστη τῶν δύο προτάσεων, ἡ δὲ ἀντιπολίτευσις ἀπῆτει νὰ γίνῃ μία συζήτησις καί μία ψηφοφορία ἐπὶ του ὅλου διαγγέλματος, ἐπιζουσα ἵνα ἐπιτύχῃ οὕτω τὴν ἀπορρίψιν τῶν προτάσεων. Ἡ πλειονοψηφία τῆς Συνελεύσεως ἀπεφάνθη καί αὐθις ὑπὲρ τῆς γνώμης τῆς συμπολίτευσεως, οἱ δὲ πεδينوὶ, ἑκατὸν εἰκοσι τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, ἀπεχώρησαν διαμαρτυρηθέντες, καί δηλώσαντες ὅτι δέν ἤθελον ἐπανέλθῃ πλέον.

Κατὰ τὴν ἐπομένην συνεδρίασιν τῆς Συνελεύσεως, κητορθωθείσης ἀπῆρτίας ὑπὸ τῆς συμπολίτευσεως, ἐγένετο ἡ συζήτησις ἐπὶ τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὸ Βασιλικὸν Διαγγέμμα, καί ἡ μὲν πρώτη τροποποίησις ἐγένετο δεκτὴ, ἀπαλειφθέντος του ὅρου, καθ' ὃν οἱ λειτουργοὶ ἀπασῶν τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησιῶν ὀφείλου νὰ ὦσι πολῖται Ἑλλῆνες, τὸ δὲ περὶ ἀναθεώρησεως ἄρθρον ἐμείνεν ὡπως εἶχε ψηφισθῆ, ἀποφανθείσης τῆς Συνελεύσεως, κατὰ πρότασιν του Θερασυβούλου Ζαίμη, ὅτι δέν ἐξεύρισκεν ἄλλον καταλληλότερον τρόπον ἀναθεώρησεως.

Τῆ 9ῃ Νοεμβρίου παρουσιάσθη εἰς τὸν Βασιλεῖα τὸ Προεδρεῖον τῆς Συνελεύσεως μετὰ τῆς

ἐπὶ τούτῳ κληρωθείσης ἐπιτροπῆς, καί ὑπέβαλε τὴν ἀπάντησιν τῆς Συνελεύσεως εἰς τὸ δεύτερον Βασιλικὸν Διαγγέμμα, ὃ δὲ Βασιλεὺς ἀπήτησεν ὅτι, καί τοι λυπούμενος διότι ἡ Συνέλευσις δέν ἔλαθεν ὑπ' ὅβιν τὴν παρατήρησιν του περὶ ταχυτέρας ἀναθεωρήσεως, δέν ἀπειποιεῖτο μολαταῦτα νὰ ὑπογράψῃ τὸ Σύνταγμα ὡπως ἐψηφίσθη.

Μετὰ τὴν ἐπιψηφίσαν του περὶ δημοκρασιῶν Νόμου, ὑπελείποντο πρὸς συζήτησιν οἱ φορολογικοὶ Νόμοι, οἱ περὶ ἀφομοιώσεως τῆς Ἐπτανήσου καί ὁ προϋπολογισμὸς του 1865, ἀλλ' ἔνεκεν τῆς ἀντιστάσεως τῶν πληρεξουσίων τῆς Ἐπτανήσου κατὰ τῆς ἀμέσου ἀφομοιώσεως παρέλυσαν αἱ συνεδριάσεις τῆς Συνελεύσεως, καί ἡ ἑβδομάς παρήλθεν ἄνευ συνεδριάσεως, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ἀπαρτίας, μέχρι τῆς ἰορθωθείσης ἡμέρας διὰ τὴν ὁρκωδοσίαν του Βασιλέως.

Κατὰ τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ του Προέδρου τῆς Συνελεύσεως πρόγραμμα ὃ Βασιλεὺς μετέβη περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς 16ῃς Νοεμβρίου εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων, καί ἔδωκε τὸν ὑπὸ του ἀρθρ. 43 του Συντάγματος ἰορθθέντα ὅρκον, μετὰ τοῦτο δὲ ὃ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ἐκήρυξε τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς.

Ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις, καταναλώσασα τὰς πλείστας συνεδριάσεις αὐτῆς εἰς ματαιὰς συζητήσεις καί φατριαστικὰς ἀντεγκλήσεις, δέν ἀνταπεκρίθη εἰς τὰς προσδοκίας του ἔθνους, διώκησεν ὁμως τὸ Κράτος κατὰ τὴν μεσοβασιλείαν οικονομικώτατα, καί ἐὰν αἱ κατόπισθε Κυβερνήσεις ἠκολούθουν τὸ παράδειγμα αὐτῆς, ἡ οικονομικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος θὰ ἦτο τὴν σήμερον ἀνθηροτάτη.

Ἐκλιπούσης τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἤρξατο νὰ ἀναφαίνηται ἡ μεταξὺ τῶν ὑπουργῶν ὑποκίουσα διαιρέσις, πρῶτος δὲ ὃ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Θεόδωρος Δηλιγιάννης, μὴ συμβιβάζομενος πρὸς τοὺς συναδέλφους του, ἔδωκε τὴν παραίτησιν του, καί ἀνεπληρώθη τῇ 29ῃ Νοεμβρίου ὑπὸ του Δημητρίου Μπουπουρῆ, τῶς πληρεξουσίου Ὑδρας. Ἡ ἀναπλήρωσις αὕτη ἐγένετο κατὰ συνεννόησιν του Κομμουνδούρου μετὰ του κόμητος Σπόνεκ, ἐν ἀγνοίᾳ του Πρωθυπουργοῦ, ὅστις ἀπῆτει τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο διὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νικόλαον. Οὐχ ἦττον ἀπεσοδήθη ἡ ὑπουργικὴ κρίσις, ἐξεδόθη δὲ ὑπὸ του Ὑπουργεῖου πολιτικὸν πρόγραμμα ἐν εἴδει ἐγκυκλίου πρὸς τὰς ἀρχὰς του Κράτους.

Λήγοντος του Δεκεμβρίου, ἐδημοσιεύθησαν ὀκτὼ Βασιλικά διατάγματα, ἀφορῶντα εἰς τὴν ἀφομοίωσιν τῆς Ἐπτανήσου ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς τελωνειακῆς καί λογιστικῆς νομοθεσίας (δικτηρηθέντων τῶν ἐκεῖ δασμῶν ἐπὶ του ἐλαίου καί τῆς σταφίδος), τῆς ἀστυκῆς καί ἐξωτερικῆς ὑγειονομίας, καί τῆς ταχυδρομικῆς νομοθεσίας, καί ὡς πρὸς τὴν ἐγκατάστασιν τῶν

οικονομικῶν, ὑγειονομικῶν, καί ταχυδρομικῶν ἀρχῶν, καί τὴν ἐξομοίωσιν τῶν μισθῶν. Δι' ἑτέρου Διατάγματος ὠρίσθησαν ἐν Ἐπτανήσω τέσσαρες Νομοὶ, ἦτοι ὃ Νομὸς Κερκύρας, ὃ Νομὸς Κεφαλληνίας, ὃ Νομὸς Ζακύνθου, καί ὃ Νομὸς Λευκάδος. *)

Ἐν τούτοις, ἡ μὴ εὐχάριστος κατάστασις τῶν πραγμάτων, καί ἡ κατά του κόμητος Σπόνεκ ὀσημέραι αὖξουσα δυσἀρέσκεια, ἐπροκάλεσαν ἐκ μέρους τῆς ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως φιλικὰς παρατηρήσεις καί συμβουλὰς πρὸς τὴν αὐλὴν τῆς Κοπεναγῆς, ὃ δὲ Βασιλεὺς τῆς Δανίας Χριστιανός, ὠφελήθῃς ἐκ τῆς ἐπιθυμίας του ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰουλιού ὡπως ἐπισκεφθῆ τὴν Ἑλλάδα, ἐπεφόρτισεν αὐτὸν ἵνα ἐξετάσῃ ἐκ του πλησίον τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων καί βεβαιωθῆ ἐὰν τῶντι ἡ παρουσία του κόμητος Σπόνεκ παρεκάλυε τὴν βελτίωσιν αὐτῶν. Ὁ Πρίγκηψ ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας τὴν 31ην Δεκεμβρίου καί κατέλυσε εἰς τὰ ἀνάκτορα, προέβη δὲ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀνατεθείσης αὐτῷ ἐντολῆς μετὰ θάρρους, ἀλλ' οὐχὶ καί μετὰ τῆς δεούσης περισκέψεως, διότι ἀπροκαλύπτως προσεκάλει εἰς τὰ ἀνάκτορα διαφόρους πολιτευομένους καί ἀνέκρινεν αὐτούς περὶ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων.

ΜΙΧ. Γ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΟΡΔΟΥ ΙΔΔΕΣΛΑΪ

Ὁ ἄρτι ἀποθανὼν ἐπίσημος πολιτικὸς ἀνὴρ Στάφφορντ Νόρθκοτ ἦτο ἀπόγονος σειράς ὀλης ἐπαρχιωτῶν εὐγενῶν. ἤρξατο δὲ του πολιτικοῦ σταδίου μετὰ τὸ 1841 ὡς ἰδιαιτεροὺς γραμματεῖς του Γλάδστωνος, οὔτινος κατὰ τὰ τελευταῖα ἐτῆ ἐγένετο ἀντίπαλος ἐν τῇ βουλῇ τῶν κοινοτήτων. Κατὰ τὸ 1885 εἰσῆλθεν ἐν τῇ βουλῇ τῶν Λόρδων ὑπὸ τὸν τίτλον Λόρδος ἸδδεσλαΪ. Ἐκ τῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων σταχυολογοῦμεν χαρακτηριστικὰ τινὰ του βίου του ἀνδρός.

«Ὡς πάντες οἱ ἐπιφανεῖς ἄνδρες τῆς χώρας μας, γράφουσι τὰ «Ἡμερήσια νέα», ὃ Λόρδος ἸδδεσλαΪ κατεγίνετο καί εἰς τὴν φιλολογίαν μετὰ μεγίστου ζήλου. Ἐν τινὶ αὐτοῦ λόγῳ ἀπαγγελλθέντι πρὸ διετίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ του Ἐϊμ-βούργου, οὔτινος διετέλει πρύτανης, συχνότατα παρέθετο τεμάχια του Ὁρατίου καί Λουκιανὸν, καί στενάζων ὡμολόγησεν, ὅτι ἐλυπέτο μὴ δύναμενος νὰ καλλιερῆ τὰς φιλολογικὰς του μελέτας ἐν τοῖς κοινοβουλευτικαῖς ἀγῶσι, διότι ἀφεῦ! τὰ σύγχρονα ἤθη ἐξωβίβησαν ἐκ τῆς βου-

*) Τὸ Διάταγμα τοῦτο ἐτροποποιήθη κατόπιν ἰὰ του ἀπὸ 9 Ἰανουαρίου 1866 Νόμου, καταργησαντος τὸν Νομὸν Λευκάδος.

λῆς τῶν κοινοτήτων τὸν Ὀράτιον». Συχνότατα παίζων ἔγραφε πρὸς τοὺς φίλους του ἐπιστολάς λατινιστί. Ὑπεκρίνετο δὲ θαυμασιώτατα ἐν ταῖς κατ' ἰδίαν παιζομένοις κωμωδίαις, καὶ ἠδύνατο ἴσως νὰ διαπρέψη ἐν τῷ θεάτρῳ ὅσον διέπρεψε καὶ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς. Ἀνεγίνωσκεν ἀπλήστως παντοίας ὕλης συγγράμματα, σατύρας, φιλοσοφικὰς συγγραφαὺς καὶ μυθιστορήματα. Κυρίως δ' ἠρέσκετο εἰς τὰ μυθιστορήματα. «Οὐδέποτε τις εἶπεν, ὁ ἴδιος, ἀνεγνώσκει τόσα μυθιστορήματα ὅσα ἐγὼ κατὰ τὸν φοιτητικὸν μου βίον. Κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῶν ἐξετάσεών μου κατάρθωσα ν' ἀναγνώσω τὴν Χαλμὰρ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους.»

Ὁ λόρδος Ἰδδεσλάι εἶχε δέκα τέκνα. Ἰσως δέ, λέγουσιν, εἰς τούτῳ ὀφείλεται καὶ ἡ πατρικὴ γλυκύτης ἣν ἐπεδείκνυε καὶ εἰς τὰς ζωηρότητας συζητήσεις. Πράγματι οὐδέποτε ὠργίζετο. Ὄταν δὲ πολλάκις ἀπαντῶν εἰς ἀντίπικλον ὕψων ἐπ' ὀλίγον τὴν φωνήν, ἐν ταύτῃ διεκρίνετο μελαγχολικῆς τινος ἑκφρασίς, ὡσεὶ εἶλεγε: «Σὺ παρακαλῶ, ἀγαπητὴ μου ἀνταγωνιστῆ, μὴ δυσχερεστηθῆς ἐκ τῆς ἀπαντήσεώς μου· οὐδαμῶς προτίθεμαι νὰ σὲ προσβάλλω.»

Ἐν παράδειγμα τῆς μετριότητος του· Συνεργαζόμενος ἐν τῇ «Σφαίρῃ» ἡστίνος ἦτο μέτοχος, εἶπε ἡμέραν τινὰ εἰς νέον ἀρχισυντάκτην τῆς ἡμερηίδος: «Διπορθῶντες καὶ μεταβάλλετε τὰ ἄρθρα μου. Πάντες δύνανται ν' ἀπατῶνται καὶ ἐγὼ ἴσως πρῶτος.»

Ἄλλο χαρακτικὸν αὐτοῦ. Ὁ λόρδος Ἰδδεσλάι ἦτο κατ' ἐξοχὴν εὐσυνειδήτος πολιτικὸς ἀνὴρ, οὐδέποτε δ' ἀνελάμβανε συζήτησιν προτοῦ ἡλιεθῆ διὰ πάντων τῶν ἐπιχειρημάτων, καὶ οὐδέποτε ἐλεγέ τι περὶ οὐδὲν ἦτο ἀπολύτως βέβαιος ἐκ τῶν προτέρων. Ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην ἀντέκειτο καθ' ὅλοκληρίαν πρὸς τὸν ἀρχηγὸν του Βηκονσφῆλδ, ὅστις ἀνελάμβανε συζητήσεις ἐντελῶς ἀνέτοιμος, πεποιθὸς εἰς τὴν φυσικὴν του εὐγλωττίαν. Διηγούνται μάλιστα ὅτι ὁ λόρδος Ἰδδεσλάι, τότε Στάφφορδ Νόρθκοτ, εἶπεν εἰς τὸν λόρδον Βηκονσφῆλδ, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ λεπτομερείας τινὰς σπουδαίου ζητήματος. Ὁ Βηκονσφῆλδ τῷ ἀπεκρίθη: «Εἰς δαίμονας αἱ λεπτομέρειαι. Παρημέλησα τούτων καθ' ὅλον μου τὸν βίον καὶ ἐν τούτοις ἔγευκα πρωθυπουργός.» Ἐὰν ἡ ἱστορία εἶναι ἀληθής, ὁ Νόρθκοτ ἀκούων ταῦτα θὰ ἔσκανδαλίσθη, διότι ἰθεῶρεϊ ἀτιμίαν νὰ κηρύττῃ τις ἑαυτὸν εἰδῆμονα εἰς πράγματα ἄτινα ἠγγόνει.

Ὁ Ἰδδεσλάι ἔγκαταλείπει συγγράμματα τινὰ πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ, τινὰ δὲ τούτων κατὰ περίεργον εἰρωνίαν τῆς τύχης εἶνε ἐπαινος τοῦ Γλάδστωνος.

Α...

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὅσοι ἐλαφρότεροι τὴν διάνοιαν εἶσαι, τόσο εὐκολώτερον σὲ σηκώνουσι τὰ κύματα τοῦ βίου.

Ἡ ζωὴ μας ἁμοιάζει μὲ ζωτρίκιον. Ὄταν τελειώσῃ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, ὅλοι οἱ πῆσοι τοῦ παιγνίου, ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα, οἱ στρατιῶται καὶ ἄξιωματικοί, οἱ πύργοι καὶ οἱ ἵπποι, ἀπαντες ῥίπτονται εἰς τὸ αὐτὸ κιβώτιον.

Ἐχων ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας μὴ ἐλπίζε καλλιτέραν τύχην. Ἀγωνίζου, ἀγωνίζου, δι' ὅλου τοῦ βίου, διότι ἐλπίς ἄνευ προσπαθείας εἶνε ἄγκυρα ἄνευ πλοίου.

Αἱ γυναῖκες εἶνε οἱ μαργαρίται τῆς πλάσεως. Ἔνεκα τούτου ἀρέσκονται νὰ περιβάλλωνται ἐν χρυσῷ ὡς οἱ δακτυλιόλιθοι.

Ἡ ἡλικία τῶν γυναικῶν εἶνε ὠρολόγιον, τὸ ὁποῖον εἰς μὲν τὴν νεανικὴν ἡλικίαν πηγαίνει πάντοτε ἐμπρός, ἀπὸ δὲ τῆς ὠρίμου πάντοτε ὀπίσω.

Ἐὰν εἶμαις, δεσποινίς, ἀνύμφευτος, μὴ εἶπῃς ὅτι ἀπέτυχες τοῦ σκοποῦ τοῦ βίου σου. Δὲν εἶνε ὅλαι αἱ σταφυλαὶ ἐπιτήδειαι πρὸς κατασκευὴν οἴνου. Πρέπει νὰ ἔχωμεν καί... σταφίδας. Καμμὴ λοιπὸν τῶν γυναικῶν δὲν ἔχει λόγον ὅπως ἀπελιπίζεται καὶ λυπῆται. Μὴ αἱ σταφίδες δὲν εἶνε πάντοτε γλυκαίαι καὶ ὁ οἶνος ἐνίστε ὀξείνος;

Οἱ μικροὶ ἄνθρωποι ἐν μόνον δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσιν: ὅτι ὑπάρχουσιν ἕτεροι μεγαλύτεροι αὐτῶν.

Ἡ ζηλοτυπία καὶ ἡ ψευδὴς ὑπερηφάνεια ἐρεθίζονται εὐκόλως, καὶ ζητοῦσι νὰ σθύσωσι πυρεῖον ἀνημμένον διὰ τῆς πυροσβεστικῆς ἀντλίας.

ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΤΟΠΟΙ

ΕΝ ΧΩΡΑΙΣ ΓΝΩΣΤΟΤΑΤΑΙΣ

Ἐν τοῖς γεωγραφικαῖς πίναξι τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου παρατηροῦνται πρὸς βορρᾶν, ἐν τῇ Ἀλβανίᾳ, λευκαὶ κηλίδες, ἐμφαινουσαι τοὺς τόπους, εἰς οὓς δὲν ἐπάτησε μέχρι τοῦδε ὁ πούς περιηγητοῦ, οὓς δὲν ἐξηρεύνησεν ἀκόμη ἐπιστῆμων γεωγράφος. Οἱ τόποι οὗτοι σημειοῦνται ἐν τῷ πίνακι τῆς Ἠπειροῦ καὶ τῆς Θεσσαλίας τοῦ

Καίπερτ ὡς μήπω ἐξερευνηθέντες (régions non explorées). Τὴν λυπηρὰν ἐντύπωσιν, ἣν ἐμποιεῖ τούτο νῦν μάλιστα, ὅτε καὶ αὐτῆς τῆς σκοτεινῆς κληθείσης ἠπείρου, αἱ ἄγνωστοὶ γῶραι ἐρευνοῦνται καὶ σπουδάζονται ὑπὸ μεγάλης πληθῆος τολημῶν περιηγητῶν, μετριάξει πῶς, νομίζομεν, ἡ βεβαίωσις, ὅτι τῶρα μὲν ἀνακαλύπτονται καὶ γίνονται γνωστοὶ τόποι ἄγνωστοὶ τέως, καίπερ κείμενοι ἐν χώραις, οἰκουμέναις ὑπὸ ἔθνῶν πλουσιωτάτων, προηγημένων ἐν τῷ πολιτισμῷ καὶ πρωτοστατούντων ἐν τοῖς γράμμασι καὶ ταῖς ἐπιστήμαις.

Διὰ τῶν νεωτάτων ἐρευνῶν τοῦ Schrader κατεδείχθη ὅτι ἐν τοῖς Πυρρήναιοις ὑπάρχουσι τόποι μεγάλης ἐκτάσεως παντελῶς ἄγνωστοὶ ἄχρι τοῦδε γεωγραφικῶς. Οὕτως ἡ κοιλὰς Ἀρὰν ἐν τοῖς γεωγραφικαῖς πίναξι περισταται ὡς κειμένη ἐν τῇ πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν τετραμμένη χώρᾳ, ἐν ᾗ τὰ ὕδατα ταύτης συμβάλλουσιν εἰς τὸν ποταμὸν Γαρούναν. Ἐκ τῶν τριγωνομετρικῶν ἐρευνῶν τοῦ Schrader ἐγνώσθη ὅτι ὕψισταται φάραγξ διχοτομοῦσα ὄφρων ὄρεων, ἥτις ὑπελαμβάνετο ὡς μία καὶ συνεχής. Ὡς δ' ἐβεβαιώθη ὑπὸ τοῦ ἐν Τουλούζῃ ἐπιστήμονος Jaubertat, ἐν τῇ φάραγγι ἐκείνῃ ὑπάρχει καὶ λίμνη, ἡ μέγιστη μάλιστα τῶν κατὰ τὴν ἀρκτικὴν κλιτῶν τῶν Πυρρήναιων λιμνῶν. Μέχρι τοῦ ἐτους 1883, ὅτε ἐξηρεύνησεν τὴν χώρην ὁ Jaubertat, ἡ λίμνη αὕτη ἦτο ἄγνωστος. Πλὴν τούτων ὁ Schrader ἀπέδειξεν, ὅτι νοτίως καὶ νοτιοανατολικῶς τῆς κοιλᾶδος τοῦ Ἀρὰν ὑπάρχουσιν ὄρη συνεχῆ ἔχοντα ὕψος μέχρι 3100 μέτρων, ἐν οὐδενὶ γεωγραφικῷ πίνακι σημειούμενα.

*Π.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Συχνότατα τὰ πλοῖα ἐν θαλάσῃ συναντῶσιν ὑψίλους καὶ πλεόντας πάγους. Σπανίως ὁμως ἠκούσθη σύρραξις πρὸς θαλάσσια ζῶα. Τελευταίως ὁμως συνέβησαν δύο τοιαῦται. Τὴν πρώτην ἡ Ἀμερικανικὴ ἐπιστῆμη ἀναφέρει ὡς ἐξῆς:

«Τὸ ἑλλανδικὸν ἀτμόπλοιο Βεσλὰνδ 3500 τόνων ἀπῆρεν ἐξ Ἀμερίσης τὴν 11 Ἰουλίου 1886 καὶ προσωρμίσθη εἰς Νέα Νόρκην τὴν 27 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου διηγεῖται, ὅτι τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς του, περὶ τὴν μεσημέριαν, παρετήρησε φάλαιαν κολυμβῶσαν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων καὶ κατεβουνομένη πρὸς τὸ πλοῖον κατ' εὐθείαν. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς μετὰ τοῦ ζώου συναντήσεως δὲν ἔλαβεν οὐδὲν μέτρον, ὑποθέτων, ὅτι μόνον τὸ ζῶον πλησιάζοντος τοῦ πλοίου θὰ παρέκκλινε. Συνέβη δὲ τούναντιον. Ἡ φάλαια οὐδόλως παρέκκλινε, καὶ τὸ πλοῖον πλέον μετὰ μεγίστης ταχύτητος ἔκοψε ταύτην εἰς δύο. Ἐπισυνέβη σύρραξις ἰσχυροτάτη ἐπιβραδύνασα τὸν δρόμον τοῦ

πλοίου, διότι ἡ κοπέισα φάλαια εἶχε μήκος 80 ποδῶν. Τὸ ζῶον ἀπέθανεν ἐν ἀκέρει.»

Ἀφ' ἑτέρου ὁ ἐν Πετρούπολει καθηγητῆς Ρουσόβσκυ ἐγνώρισεν εἰς τὴν «Nature» τὰ ἐξῆς:

«Ὁ ἀνθυπλοίαρχος Κιτάιερ μοὶ γράφει γεγονός πρῶτακούστον, σύρραξιν πλοίου πρὸς φουστῆρας τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ. «Τὴν 19 Ὀκτωβρίου παρέμισα ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῦ πλοίου «Πετρούπολις» μετὰ τινῶν ἐπιβατῶν. Ὁ καιρὸς ἦτο νεφελώδης, οὐχὶ δὲ τόσο θερμὸς. Ὁ Ὠκεανὸς ἐκυλίνδει ἠσυχῶς τὸ πλοῖον ὅπερ ἔπλεε μετὰ ταχύτητος 11 μιλίων τὴν ὥραν. Ἄβνης ἠσθάνθημεν κτύπον καὶ μετὰ τούτου ἄτακτον τὴν κίνησιν τῆς ἑλικος. Ἐβρεξα πρὸς τὴν πρόμην καὶ παρητήρησα ἐξεπλάγην ἐκ τῆς μέγιστης ποσότητος τοῦ αἵματος ἣν ἔφερον τὰ ὄπισθεν τοῦ πλοίου κύματα. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισα ὅτι ναυτὸς τις ἢ ἄλλος ἐπιβάτης καταπετῶν ἐνεπλάκη εἰς τὰς πτέρυγας τῆς ἑλικος, ἀλλ' ἀμέσως φωναὶ ἀπὸ τῆς πρώτης ἠκούσθησαν: Ἐβρονεῦσαμεν φάλαιαν. Οἱ ἐπιβάται καὶ τὸ πλήρωμα παρεκάλεσαν τὸν κυβερνήτην νὰ ὀπισθοδρομήσῃ εἰς τὴν ἐξοχὴν ἐκ τοῦ πλησίον τὸ κῆτος. Ὁ κυβερνήτης συγκέντησε καὶ μετὰ τινος στιγμῆς εἰσήλθομεν εἰς πικμειστήν αἱματηρὰν κηλιδᾶ. Ἐκατέρωθεν τοῦ πλοίου εὐρίσκοντο δύο φουστῆρες τεθηρηκότες ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ πρὸς τὰ ἀριστερὰ αὐτῶν διεκρίνετο μέγιστη καὶ βαθεῖα πληγὴ. Τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ κῆτος φαίνεται ὅτι ἐβρονεῖται ὑπὸ τῆς ἑλικος, διότι ἔφερε πληγὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Ὑπελογίσμαεν τὸ μήκος τῶν κητῶν εἰς 75—80 πόδας. Οὐχὶ δὲ πολὺ μακρὰν, μηδὲλως ταρασσομένη ἐκ τῆς θέας τῶν πτωμάτων, ἐκολύμδα ἀγέλη φουστῆρων.»

Οἱ Ἀμερικανοὶ θεωροῦντες μακρὰν τὴν ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἰς τὸν Εἰρηρικόν Ὠκεανὸν ὁδὸν διὰ τοῦ διασχίζοντος τὴν ἠπείρον αὐτῶν Εἰρηρικοῦ σιδηροδρόμου, σχεδιάζουσι τὴν στρώσιν νέου σιδηροδρόμου διὰ τῶν βραχυῶδων ὄρεων, δι' οὗ θὰ συντέμνεται ἡ ὁδὸς κατὰ 300 μιλίαι. Αἱ φυσικαὶ καὶ τεχνικαὶ δυσχερεῖαι, ἃς πρόκειται νὰ κατανικήσωσι πρὸς κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου τούτου εἶνε μέγισται καὶ τεράστια. Οὕτω τὸ ὄρος Grays Peak θὰ διατηρηθῆ εἰς ὕψος δεκακισχιλίων ποδῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφανείαν τῆς θαλάσσης, διὰ σύριγγος μήκους εἰκοσιπεντάκις χιλίων ποδῶν. Ἐκ τῶν εἴκοσι στενῶν τῶν Βραχυῶδων ὄρεων ἐπὶ μόνον κείνται: εἰς ὕψος κατώτερον τῶν δεκακισχιλίων ποδῶν ὑπερᾶνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἐκ δὲ τῶν 73 σταθμῶν τοῦ Κολοράδου μόνον 12 κείνται εἰς ὕψος κατώτερον τῶν πεντακισχιλίων ποδῶν, δέκα δὲ εἰς ὕψος κατώτερον τῶν δεκακισχιλίων.

Οἱ ἐν Παρισίοις κωφάλαλοι ἐώρτασαν διὰ συμποσίου τὴν 174ην ἐπέτειον τῆς γεννήσεως τοῦ ἀββᾶ Δελιπέ, τοῦ ἐξευρέτου τῆς γλώσσης τῶν κωφάλαλων. Εἰς τῶν συνδαιτυμόνων ἀντιπροσωπεύων τὴν ἐταιρίαν τῶν λογιῶν ἐξεφώνησε τὸν πανηγυρικὸν τοῦ Φερδινάνδου Βερθέ, ὅστις ἦτο κωφάλαλος καὶ ὁ ἀρχαιότερος τῶν καθηγητῶν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ἰδρύματι τῶν κωφάλαλων. Εἰς τῶν παριστιαίων καθηγητῶν ἐξήγησε διὰ τῆς μιμητικῆς τὴν ὁμιλίαν τοῦ ῥήτορος, τότε δὲ καταγῶδεις ἐξεργάγησαν ἑπευφημίας. Ἡ ἐρμηνεῖα τῆς ὁμιλίας ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς ζωηρότατα μιμικὰ σχόλια με-

ταῦτῶν κωφαλάων συνδαιτυμόνων, μέχρι τέλους τοῦ γεύματος διακρίσαντα.

Ἄγγλική ἐφημερίς ἐδημοσίευσε τὰς ἀκολουθοῦσας ὁδηγίας περὶ τῆς χρήσεως τῶν διὰ πετρελαίου φωτιζουσῶν λυχνιῶν, δι' ὧν δύνανται νὰ προληφθῶσι πλεῖστα ἐκ τούτων δυστυχήματα.

Ἡ λυχνία πρέπει νὰ ἔχη βῆσιν βαρεῖαν καὶ πλατεῖαν.

Ἡ θρυαλλίς πρέπει νὰ εἶνε μαλακὴ καὶ ὁ ἰστός αὐτῆς χαλαρός.

Ἡ θρυαλλίς πρέπει ν' ἀποξηραίνεται πρὸ τοῦ πυρός, προτοῦ εἰσχυθῆ εἰς τὴν λυχνίαν.

Ἡ θρυαλλίς πρέπει νὰ πληροῖ ἀκριβῶς τὸν σωλήνα χωρὶς νὰ συμπιέζηται.

Ἡ θρυαλλίς πρέπει νὰ διαποτισθῆ ὑπὸ τοῦ πετρελαίου προτοῦ ἀναρθῆ.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἀνάπτεται ἡ λυχνία, ἡ θρυαλλίς πρέπει νὰ εἶνε χαμηλὴ καὶ κατόπι νὰ ὑψωθῆ βαθμῆδόν.

Ὅσαι λυχνίαι δὲν ἔχουσι ἀποσβεστικὸν σύστημα πρέπει νὰ σβέννονται ὡς ἐξῆς. Καταδιβάσκει ἡ θρυαλλίς μέχρις οὗ ἡ φλόξ κατασταθῆ μικρὰ καὶ παλλουσα, τότε φουᾶ τις ἰσχυρῶς διευθύνων τὸ ρεῦμα τοῦ ἀέρος ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρου μέρους καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω.

Ἰκανὸς λόγος ἐγένετο ἐσχάτως περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς καλλιεργείας τῶν σακχαροτεύτων ἐν Θεσσαλίᾳ. Τὰ περὶ τούτου ἔχουσι ἀκριβῶς ὡς ἐξῆς: Πέρουσι ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἑσπερικῶν εἰς τινὰς τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Κρατοῦς δράμια τινὰ σπόρου ἐκλεκτοῦ σακχαροτεύτου πρὸς δοκιμὴν. Εἰς τινὰ μέρη τῆς Θεσσαλίας ὁ σπόρος ἐσπάρη, ἐρύησαν δὲ σακχαρότευτρα, τὰ ὅποια ὡς ἐκ τοῦ ὄγκου αὐτῶν ἐξεληθήσαν ὑπὸ τῶν ἀγροσύντων τὰ καθέκαστα τῆς καλλιεργείας ταύτης ὡς ἐπιτυχόντα. Τὰ σακχαρότευτρα ταῦτα οὕτε ἀνελύθησαν, ὅπως γνωστὴ τὸ ποσοστὸν τῆς σακχαρώσεως, ἦν περιεχόν, οὐδ' ἐπὶ μεγάλῃς ἐκτάσεως ἐκαλλιεργήθησαν. Ἐκ προγενεστέρων καλλιεργειῶν, γενομένων ἐν Ἀττικῇ, ἀλλ' ἐπὶ λίαν περιορισμένῃ ἐκτάσει, δις μὲν ἐν τῷ Δημοσίῳ Δενδροκομείῳ, ἀπαξ δὲ ἐπὶ τῶν ἐν Μαραθῶνι κτημάτων τοῦ κ. Π. Σκουζῆ ἐβεβαιώθη, ὅτι ἐκλεκτὰ σακχαρότευτρα καλλιεργούμενα ἐνταῦθα ἀποφέρουσι χημικῶς (οὐχὶ δὲ καὶ βιομηχανικῶς) ὠρισμένην σάκχαριν $3\frac{1}{2}$ —4 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν.

Κατὰ τὴν «Ἑλληνικὴν Γεωργίαν» ἡ εἰς τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ κτήματα τοῦ κ. Κ. Ζάππα καλλιέργεια τῆς βοιχημίας βλίνει ἄριστα. Ὁ εἰσαγαθὸν εἰς τὰ κτήματα τὴν καλλιέργειαν τοῦ κλωστικοῦ τούτου φυτοῦ κ. Βιγγλερ συμβληθεὶς ἐσχάτως μετὰ τοῦ κ. Ζάππα προτίθεται ἐφέτος νὰ ἐπακτείνῃ τὰς ἐκ βοιχημίας φυτείας ἐπὶ ἑκατὸν στρεμμάτων. Ἡ ἐπίδοσις τῆς καρ' ἡμῖν καλλιεργείας τοῦ φυτοῦ τούτου, ἡ ὀφειλομένη εἰς τὴνθλην ἐπικρασίαν ὑπὸ τοῦ κ. Ζάππα γενναίαν ὑποστήριξιν τῶν προσπαθειῶν τοῦ κ. Βιγγλερ, ἔσται εὐεργέτημα διὰ τὸν τόπον καὶ ἰδίως διὰ τὴν Θεσσαλίαν, καθότι ἡ κλωστικὴ αὕτη ὕλη εἶνε κατὰ πολὺ ὑπερτέρα καὶ πολυτιμότερα τοῦ βόμβακος.

Ἐν Mount—Stewart, ἔνθα διατρίβει ἡ οἰκογένεια τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Ἰρλανδίας λόρδου Λονδόνδερου, πρὸ τινος καιροῦ κλέπται ἠνέφξαν μυστηριωδῶς τὸ ὑπόγειον καὶ ἀφῆρσαν ἀπ' αὐτοῦ ἑκατὸν τριάκοντα καλάθους πλήρεις φιαλῶν οἴνου. Ὁ λόρδος Λονδόνδερου μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐδημοσίευσεν τὴν ἐξῆς εἰδοποίησιν εἰς τὰ ἀγγλικά φύλλα. «Δὲν δύναμαι νὰ ὑποθέσω ὅτι οἱ κύριοι κλέπται καθὼς καὶ οἱ κλεπταποδόχοι τῶν οἴνων μου γνωρίζουσι νὰ ἐκτιμῆσωσι τὴν ἕξιν αὐτῶν. Οἱ οἶνοι οὗτοι τοῦ οἴκου μου μοὶ ἐδωρήθησαν ἅπαντες ὑπὸ ἐξόχων προσώπων, εἶνε δὲ ἄξιοι νὰ ποθῶσι ὑπὸ βασιλέων καὶ αυτοκρατόρων. Παρακαλῶ λοιπὸν νὰ μοὶ στείλωσιν οἱ κλέπται ἀνθρωπὸν τινα, ὃν διαβεβαιῶ διὰ τοῦ λόγου τῆς τιμῆς μου ὅτι δὲν θὰ καταδιώξω οὔτε θὰ ζητήσω τὴν τιμωρίαν του, ὅπως ἀγοράσω τὰς κλαπέισας φιάλας μου, πληρόναι ἀνευ διακρίσεως ποιότητος μίαν γυνείαν δι' ἑκάστην φιάλην, φέρουσαν ἀλύμαντον τὴν σφραγίδα. Διατί ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως θὰ πωληθῶσιν οἱ οἶνοί μου νὰ μὴ προτιμηθῶ ἐγὼ ὡς ἀγοραστὴς;»

Περὶ τῶν ἐξεῶν τῶν πολιτικῶν τῆς Ἀγγλίας τὰ ἀγγλικά φύλλα δίδουσι ἡμῖν τὰς ἐπομένους πληροφορίας: «Πρὸ πολλῶν χρόνων ναρὰ τινὰ μέλη τοῦ κοινοβουλίου εἰσήγαγον τὸν συρμὸν νὰ μὴ πίνωσι τρώγωντες καμπανίτην, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ τὰ ἥττον ἐρεθιστικὰ ἀλκαλικά ὕδατα, ἅτινα σήμερον κατήνησαν παγκόσμια, πολὺ περισσότερον ἢ ἄλλοτε ὁ καμπανίτης καὶ ὁ ἐρυθρὸς οἶνος. Ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Γιάδστονος συνηθροίσθησαν ποτὲ πολυάριθμοι συναδέλφοι, οἵτινες πάντες ἠρνήθησαν νὰ πίνωσι οἶνονπνευματώδη ποτά. Ἡ ἀπόφασίς των αὕτη δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ, διότι εἰς ἑτέραν περίστασιν μόνον ὁ Κάρολος Δίλιε ἔμεινεν μέχρι τέλους ἐγκρατῆς ποτῶν. Ὁ Γιάδστον οὐδέποτε καπνίζει, πίνει ὅμως, τρώγων, οἶνον καὶ ἐπισφραγίζει τὸ δεξιπὸν του διὰ ποτηρίου οἴνου τοῦ Πόρτο, εἰς ὃν ἀρέσκειται κατ' ἐξοχίην. Ὁ Τσάμπερλαν οὐδέποτε ἐξάγει τὸ μακρὸν καὶ δυνατόν αὐτοῦ ποῦροᾶπὸ τοῦ στόματος, τρώγων δὲ πίνει καμπανίτην. Ὁ Τζῶν Μόρλεϋ πίνει ἐπίσης καμπανίτην, ἀλλὰ καπνίζει σιγαρέτα. Ὁ Σιρ Χάρκουρτ πάσχων δεινῶς τὸν στομάχου, ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀπέσχε τῶν ποτῶν· τελευταῖον ὅμως ἐπανῆλθεν εἰς τὸν ἐρυθρὸν οἶνον. Ὁ λόρδος Ρανδῶλφ Κούρσιλλ πίνει ὀλίγον, ἀλλὰ καπνίζει πολὺ. Ὁ Λαβουσσέρ εἶνε τόσφ περιπαθὴς καπνιστὴς ὥστε πάντοτε φέρει μεθ' αὐτοῦ ὑπερμεγεθὴ σιγαροθήκη, κατὰ δὲ τὰς συνεδριάσεις συχνότατα διατρίβει εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ καπνίσματος. Ὁ λόρδος Σαλισבורν, ἕνεκα τοῦ ἐπισφαλοῦς τῆς ὑγείας του, εἶνε ἠναγκασμένος νὰ πίνῃ μετρίως ἐρεθιστικὰ ποτά, οὐδέποτε δὲ καπνίζει. Ὁ λόρδος Δουφερὶν τέλος οὔτε πίνει, οὔτε καπνίζει.

Ἀγγλικὸν τι ἐβδομαδιαῖον φύλλον προσεκάλεσε τοὺς συνδρομητὰς του ν' ἀποφανθῶσι διὰ ψηφοφορίας τίνα κρίνουσιν ἐκ τῶν ζώντων ἀνδρῶν τὸν μέγιστον. Ἡ γενομένη διαλογὴ ἀπέδειξε ὅτι 32,500 ψήφους ἔλαβεν ὁ Γιάδστον καὶ 32,300 ὁ Βίσμαρκ. Ἐνίκησε λοιπὸν διὰ 200 ψήφων ὁ Βρετανός. Ἀλλ' ἡ «Ἐφημερίς τῆς Κολωνίας» ἐρωτᾷ εὐφωῶς ἂν, γινομένης παρομοίας ψηφοφορίας ἐν Γερμανίᾳ, θὰ ἐλάμβανε 32,300 ψήφους ὁ Γιάδστον;